פערשיעדענעס

צו דער מוזע

עפֿען, הימעל'ס טאָכטער פון געזאַנגען,
די בריליאַנט'נע טהויר'ען פון נגינה!
אייל זיך, שטראַהלען־רייכע וועלט־קניאַגינע,
מיך אין דיינע שלעסער צו עמפּפאַנגען!
שטים מיין האַרף אָן צו די העלסטע טענער!
איך זאָל אין די הייליגע געמעכער
פון דיין רייך, מיין האַרץ, דעם טיעפען בעכער
פון געפיהלען, צו דער זונן אַליץ העכער
הויבען, זינגען זיסער, ליעבער, שענער!
ווי אַ קאָהר פון כשוף'ס זעלט'נע קלאַנגען
זאָל מיין ליעד די ערד'ס געוואַלד בעזיעגען,
גייסטער און נשמות צום פערגניגען!
זאָל מיין גוסט ערשיינען יונג און ניי,
ווי אַ קינד'ס פאַנטאַזיע, ווי דער אָנהויב מאַי!

אויפ'ן שיף

וויעדער שטעהט געגרייט דיין שיף
מיט די מאַסטען און די זעגעל,
וויעדער וועלען אונטען טיעף
ווילד דעם רודער'ס שאַרפע נעגעל
רייסען דורך די פלוט אַ וועג
צו אַ ווייטען, פרעמדען ברעג.

דו ביסט ליידער אָהן געווין
פון דער אַנדער זייט געבאָרען,
דאָך דו פאָהרסט ניט מעהר אַהין
אין דעם לאַנד פון בלוט און צאָרען.
רוסלאַנד טהוט דיר מעהר ניט באַנג,
האָסט נאָך איהר ניט קיין פערלאַנג.

בעהמען איז אַצינד דיין פלאַן,
פרעמדקייט שוועבט אין דיין געדאַנקען —
פאָהרסט, פיעלייכט איז דאָרט פאַראַן
היילונג פאַר דיין גוף דעם קראַנקען.
דו ביזט נערווענ־שוואַך און מיד,
ארמער זינגער פון דעם איד!

אַלזאָ שטעהט דיין שיף געגרייט
אויפצוזוכען ווייטע וועגען,
אויף אַ וואַסער טיעף און ברייט
קוקט זי שטום איהר ציעל ענטגעגען,
ג׳זעגען זיך מיט מענש און לאַנד !
דיך וועט פיהרען גאָטעס האַנד.

שיקזאַל

I

צ וריסען האָט דער לעבענס־שענדער
דער שיקזאַל, מיינע היימאַטס־בענדער,
איך וואָגעל אום אין פרעמדע לענדער
אויף שיפען און אויף באַהנען.
ביז וואַנען, גאָט, ביז וואַנען ?

II

„שפּעטער, שפּעטער וועסטו קריגען“
זאָגט מיין מזל מ׳ט פערגניגען
וועל איך צאָהלען, זיי געדולדיג
און פערשרייב וואָס איך בין שולדיג“ !

אַך ! איך האָב אויף טויזענד בלעטער
אָנגעשריבען שוין דעם „שפּעטער“.
כ׳שרייב, די האַנד ווערט מיר געשוואָלען
און דער שווינדלער וויל ניט צאָהלען.

מיט׳ן וואַנדערשטאַב

זייט ג׳זונד, שלעכטע מענשען! לעבט גליקליך! איך וואַנדער,
צום לעצטען מאָל הערט איהר מיך ריידען,
עס רייסט אונז אַ ביטערער שיקזאַל פונאַנדער,
פערפאַלען! מיר מוזען זיך שיידען.

מיר מוזען זיך שיידען! עס העלפט ניט קיין טענה,
פערגעבענס פערוויסט לאָז איך איבער מיין וואוינונג —
איהר זוכט צו פערגעסען די נאַרישקייט מיינע
און איך — אייער בעזע בעלוינונג.

דען אָפט איז דער דיכטער געווען אַזוי נאַריש
פאַר אייך צו ערהויבען זיין קלאַגע,
און איהר זייט געווען אַזוי ווילד און באַרבאַריש
צו קוקען מיט שפּאָט אויף זיין לאַגע.

אויף אייער מזבח בלייבט ליעגען מיין קרבן:
מיין זעעלע איין עולה תמימה!
נאָר איך האָב קיין ליעבע ביי אייך ניט ערוואָרבען
און שוואַרץ קלעפּט אויף מיר אייער חתימה.

נו, איז זי געקומען, די שטונד פון געזעגנען,
איהר ווערט מעהר מיין וועה ניט פערשפּאָטען, —
איך וועל אייער רשעות מעהר קיינמאָל בעגעגנען,
איהר בלייבט פאַר מיר טויט און פערשאָטען.

עס איז צו געווינען אייך מיר ניט געלונגען,
אומזיסט האָב איך אומגעבראַכט יאָהרען —
מיין ג׳מיטה איז צובראָכען, מיין שטימע פערקלונגען,
פערניכטעט, פערגעסען, פערלאָרען!

דאָס הארץ נאָר איז פול מיט די ביטערסטע צרות,
און יאוש פיללט אָן יעדען אבר.
אַן איינגענס צו האָבען אַזאַ בית הקברות
און געהן פאַר זיך זוכען אַ קבר!

נאַכט

גראָהע וואָלקען־טראַנטעס, שטיקער שימעל
הענגען אין דער סמוטנער לופט אַראָב.
ווי אַן אַלטער בעטלער שלאָפט דער הימעל:
צוגעדעקט מיט שמאַטעס איבער'ן קאָפּ.

וואַגאַבונדען־שאַטענס, וואַקלענד, שכור
בלאָנדזשען אין דער דונ'קלער ווייטקייט שטיל.
אַלע ווײלע ווערט דער חושך דיקער
און אַ טויט־שרעק טראָגט זיך אָהן אַ ציעל.

נאָר דורך גרויל און אימה קלאַפּט דער שומר,
פרעגענדיג די נאַכט: „היי, ווער איז דאָרט“?
מעלאַנכאָליע אָטהעמט אין די בוימער,
און די וועלט איז שאַ, מען הערט קיין וואָרט...

א קבר

דאָס איז ניט איך, דאָס איז מיין שאָטען, איך אַליין
בין ווייט פון ערדס געטומעל און געזשום.
אויף ווייטען פעלד איז דאָ אַ קאַלטער, שטומער
שטיין
ביי'ם קבר פון מיין זוהן, דאָרט געה איך אום.

דאָרט רוהט דאָס ליעבסטע און דאָס טהייערסטע,—
מיין קינד!
איך הער זיין זיסע שטים אין דעם בית עולם־ווינד,
מיר דאַכט, אַז דער בית עלמין־פויגעל מיט געוויין
גיט איבער מיר זיין גרוס און יעטווידע בית חיים־בלום
זיין ריינעם אָטהעם אָטהעמט, — היילִיגע פּאַרפום!

אומזיסט

צוברעך די פען, דו אר'מער דיכטער,
פאַר וועמען זינגסטו דאָ דיין ליעד?
פאַר וועמען? אין אַ לאַנד פון טומעל,
וואָס קאָכט און רוישט ווי אַ יריד!

וואו מענשען לויפען ווי פער'סם'טע,
וואו נאָר עס ליאַרעמט, הילכט און שרייט;
וואו יעדער איינער שאַכערט, מאַכערט
און האָט קוים, קוים צו שטאַרבען צייט!

ווער דאַרף דאָ דיכטער און פּאָעטען?
פערלאָרען ווערט דאָ דיין געזאַנג,
אין דעם צומישטען ים פון האַנדעל,
צווישען די טאָלער'ס ווימטען קלאַנג?

דו האָסט אַ פּנים ווי משוגע
ביי דער פערקויפטער, פאַלשער וועלט.
דאָ האָט מען פיינד געצעהלטע זילבען,
דאָ ליעבט מען נאָר צו צעהלען געלד!

ביים ברעג וואַסער

א דינער שאַטען ציטערט אויף דער באָקשאַ.
די זילבער־בערד'גע פישער פאָהרען
אויף איהרע דראָבנע, אָבענד־שטילע וועלען —
דעם פאַנג דעם נאַכטיגען צו מאַכען.
עס קוקט דער מאָנד און איך.

עס רודערען די וועסלעס אין דעם וואַסער,
דער נעץ, ער פאַלט אַלץ טיעף און טיעפער.
קריסטאָלנע שופּען בליצען דורך דעם דונקעל.
אָ, שענע קינדער פון די פלוטען!
עס קוועלט דער מאָנד און איך.

אַלץ ווייטער געגען שוואַרצען זוים פן וואַלד־באַרג
פערלירען זיך די גראָהע שיפלאַך.
איך זעה זיי קוים, און ביי די סמוטנע ברעגען
די זיסע דאָרף־נגונים קלינגען.
עס הערט דער מאָנד און איך.

מיין גרוס אייך, פישער, אויף דער שטומער טיעפקייט!

מיין גרוס דיר, זאַנפטע דאָרף־קאַפּעליע !
די ווייכע נאַכט־לופט זויגט איין מיינע ברכות.
מיין זעעלע שיפט זיך אויף דער באָקשאַ.
עס שווייגט דער מאָנד און איך.

צו א קאָמפּאָזיטאָר

(צו א בעקאנטען מוזיק לעהרער אין וויען.)

עס האָבען מיינע אָר׳מע ליעדער
האַלב־נאַקעט דורך די וועלט געשוועבט,
דאָך דו האָסט זיי מיט דיין נשמה
אַרומגעטוליעט און בעוועבט.

איצט פלאַמען זיי און זיינען הייליג,
און פליהען מיט אַ העכ׳רען שוואונג.
צוויי מוזען קושען זיך און האַלזען
אין יעדע זילבע, יעדען קלונג.

צו א יונגען דיכטער

מיין פריינד, דיין ליעד איז הוילע שמאַליץ,
עס פעהלט דיר אויך קיין גראַם ניט,
דאָך איז דאָס לוידער קנאַפּלאַך זאַלץ
און האָט דערפאַר קיין טעם ניט.

ס'איז ניט דעם קוגעל'ס פעט'ס אליין,
וואָס מאַכט זיך אונז בעלעקען,
עס דאַרף דער גייסט נאָך האָבען חן
און מוז מיט שבת שמעקען...

עס קלינגט און קלינגט ניט

די נאַכטיגאַל זינגט, וואָס זי פיהלט,
כ'האָב אויך אזוי געזונגען.
עס האָט מיר דאָס האַרץ ניט געשטילט
ביז כ'האָב מיין וועה צוקלונגען,
דאָך ווילע עס רוישט מיט אַ ראַש
מיין ליעד אין טויזענד שטראָמען,
דרום קלינגט דאָס מיר יעצט ניט אין טאַש,
אָבוואָהל עס קלינגט מיין נאָמען.

צו משה בלוי

דו ביסט דער ערשטער אין אַ פרעמדען לאַנד
צו מיר געקומען און געדריקט מיין האַנד,
און דיעזער וואַר׳מער „שלום עליכם“ דיין
האָט מיך ערקוויקט און דורכגעגליהט ווי וויין,
דען כשר ווײן איז דיין געשעפט, מיין בלוי,
און כשר דיין האַרץ ווי דיין ווײן געניי.

קארלסבאד, אוגוסט, 1908.

דער פתרון פון לעבען

ורא֒יתי את כל המעשים שנעשו תחת
השמש והנה הכל הבל ורעות רוח .

(קהלת).

דער טאָג איז פערשוואונדען, פון דונקעלע גרונדען
האָט שטיל אויסגעבונדען איהר שווייגען די נאַכט,
און שטום, און פערטראַכט, און פערטיעפט אין
רעיונות

פון לעבענ׳ס געוואַלדיגע, שווערע חשבונות,
אין איינזאַמע שטונדען, ווי כשוף־געבונדען.
אַלם איך בין געזעסען און האָב האַלב געוואַכט —
האָט פלוצלונג מיין ליכט זיך אליין אָנגעצונדען,
און איך האָב אַ האַנד אין דער לופטען דערזעהן,
זי האָט אַ פאַפיער מיט פיעל זיעגלען פערמאַכט
דערלאַנגט מיר, און מעהר איז איהר שפור ניט געוועןּ.
אַ שטימע נאָר האָב איך פערנומען גאַנץ זאַכט :
„איך האָב דיר דעם פתרון פון לעבען געבראַכט.
דעם פתרון פון לעבען, די אור־אַלטע פראַגע,
די אייביגע רעטעניש, אייביגע פלאַגע,
וואָס מאַטערט די מענשהייט אַזאַ לאַנגע צייט,

אַצינד זאָלסטו וויסען וואָס לעבען בעדייט.
ניט מעהר זאָלסטו גריבלען און פינסטערנים פליעגלען,
דאָ האָסטו דעם אמת, נו, עפען די זיעגלען“!...

דעם פּתרון פון לעבען, וואָס טויזענדע שטרעבען
זיין ענטפער צו געבען, דאָס האָב איך אַצינד!
איך ערדען־קינד האָב דאָס די זכיה צו וויסען
דעם סוד, וואָס האָט וועלטען מיט מוחות צוריסען;
דעם ציעל פון דעם קומען, דעם ציעל פון פערשווּעבען,
דעם צוועק פון דעם זיין דאָ, פון לייד און פון פיין דאָ
נאָך וועלכען מיר פאָרשען און בלייבען אַלץ בלינד!
אַ סוף צו די נאַרישע תירוצים, וואָס וועבען
אין קאָפּ נאָר אַ טומעל פון רויך און פון ווינד!
אָ, געטליכע שטימע! ווי האָב איך פערדיענט
די גנאָד, וואָס וועט ענדליך מיין צוקונפט פערזיסען?
און אָט ברעכט אַ זיעגעל! אַ צווייטער! אַ דריטער!...
דאָך וואָס זאָל בעדייטען מיין איניגסטער ציטער?
געלעזט מוז ער ווערען, דער רעטזעל געשווינד,
דען אייביגער צווייפעל איז וועהטאָג און זינד!
און איך האָב צובראָכען די זיעגלען... און... וואָס?!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

אַ בלאַנקער פּאַפּיער, קיין איין איינציגער אות!...

דער שלעכטער געשפּאַן

א ייך איז די מעשה ג׳ווים בעקאַנט
פון אַלטע, אַלטע צייטען:
עס שטעהט אַ וואָגען איינגעשפּאַנט
מיט פערד פון אַלע זייטען.

אַ יעדער פערד שטעהט מיט׳ן קאָפּ
אין אַ בעזונד׳רע ריכטונג
און שלעפּט, און ציהט, און לאָזט ניט אָב
און הירזשעט מיט פערניכטונג...

די פּאַסאַזשירען שרייען „פאָהרט“!
און יעדער פערד וויל לויפען,
דאָך שטעהט דער וואָגען אויף אַן אָרט
און געהט ניט בשום אופן.

נו, שרייט דאָס ווידער „ס׳טייטש“? און „ס׳טייטש“?
מיר קענען דאָ ניט בלייבען“!
דער פוהרמאַן ניצט אומזיסט די בייטש,
עס העלפט איהם ניט קיין טרייבען.

עס שפּרינגען אין דער הויך די פערד
פערקאָכטע און צוהיצטע,
זיי שפּאַלטען אונטער זיך די ערד
און בלייבען שטעהן פערשוויצטע.

איהר האָט דאָך ג׳ווים די ענד געהערט,
איך דאַרף דאָס אייך ניט זאָגען —
עס האָבען סוף כל סוף די פערד
צופליקט דעם אָרמען וואָגען...

ג ע ט ע ר

עס האָבען אויך די גרעסטע געטער
ענדליך זייער שוואַרצען „שפּעטער“.
זייער מאַכט און זייער צויבער
ציהען מעהר ניט צו קיין גלויבער,
ס׳וויל די וועלט פון זיי ניט וויסען
און זיי ווערען אָבגעשמיסען...

זיי פערלירען זייער עהרע,
זיי׳רע הימלען בלייבען לעערע
ביז עס קומען אַנד׳רע קרעפטען
איבערנעהמען די געשעפטען
אַלס דער מענשהייט׳ס נײַ׳סטע רעטער
שטאָט די באַנקראָטירטע געטער.

דער מענש

ווען דיך דריקט אַ שווערער יאָמער,
ווען דו ווערסט פון וועה געקוועלט,
מיינסטו אַז עס איז ניטאָ מעהר
ווי יסורים אויף דער וועלט.

ווען דיין האָפנונג פאַלט אַרונטער
אַ פערבלוטיגטע צו דר'ערד,
דאַכט זיך דיר, אַז אַלץ געהט אונטער,
קיין זאַך האָט ניט מעהר קיין ווערטה.

ווען דיך טרעט דאָס ביט'רע לעבען
און פערכמאַרעט דיר דיין בליק,
און דו קענסט קיין ראַטה זיך געבען,
און דו פאַלסט בעזיעגט צוריק;

זעהסטו נאָר ווי וואָלקען יאָגען
זעהסט פון ליכטיגקייט קיין שפור —

בערג און טהאָלען הערסטו קלאָגען
און פערגעהן זיך די נאַטור.
זעהסט פערלאָשען אַלע שטערען,
אונטערגאַנג פיללט אָן די לופט —
יעדער פויגעל גאָרגעלט טרערען
און דאָס אַלטע תהו רופט.

פון דעם הימעל די לאַזורע
קוקט דיר בלאָטיג אוים און ווילד,
אַ פערקרימטע, זוי'רע צורה
הענגט דאָרט דער לבנה'ס בילד.

און ווי דיר איז שלעכט און שלעכטער,
ווי דו ביסט צודריקט און שלאַף,
פלאַצטו אוים אין אַ געלעכטער
קוקענדיג אויף גאָט'ס בעשאַף.

לאַכסט מיט גאַל פון זיין מלאכה,
וועלכע איז פערפושט און דום.
זעהסט אין ערגעץ ניט קיין ברכה,
נאָר דורכאוים אַ גרויסען מום...

ווערסטו אָבער פלוצלינג גליקליך
און דיין גוטע שעה קומט אָן,
אַך, ווי לייכט און ווי געשיקליך
אַלעס טאַנצט מיט דיר אין קאָן!

אויך די טרויעריגע, טריבע,
וויסטע נאַכט האָט פרייד און גלאַנץ.
אַלעס אָטהעמט ליכט און ליעבע
און די וועלט איז יונג און גאַנץ.

הלל זינגסטו מיט התפעלות
צו דעם גרויסען אַרכיטעקט,
וואָס זיין פּלאַן איז פול מיט מעלות
און זיין גרויסע קונסט־ווערק שמעקט.

זעהסט, ווי אַלץ איז אויפ'ן דרעקסעל,
אויסגעטאַקט מיט טויזענד חן,
און דו פיהלסט ניט ווי דער וועקסעל
ארבייט זיך אין דיר אליין...

דער פייער

פריי נאָך שילער.

שרעקליך איז דער פייער,
ווען ער ווערט אַ פרייער,
קיין זאַך איז איהם טהייער
אין זיין ווילדען כעס,
הויז און שטאָהל, און שייער
פרעסט דער אונגעטרייער,
ער איז אונגעהייער
אין זיין משוגעת.

ער איז דער גיהנום,
מורא'דיג צו זעהן איהם,
וועה איז דעם, וואָס קען איהם
ווען ער רייסט זיך לויז!
אַלץ וואָס ליעב און גערען
זעהסטו איהם פערצעהרען,
מיה, און קראַפט, און טרערען,
און ער לאָזט דיך בלויז.

וועה איז ווען דער פלאַקער
נעהמט זיך מיט זיין אַקער!
ביזט מעהר קיין „בן יקיר"
מיט דיין גאַנצע קראַפט.
זעהסט ווי דיין פערמעגען
ליעגט דיר וויסט אַנטקעגען,
חרוב דיינע וועגען —
האָסט אומזיסט געשאַפט!

נאָך דער גרויסער סיבה,
נאָר מיט בליקען טריבע
צעהלסטו דיינע ליעבע,
יאָמערסט אין דער שטיל...
דאַנקסט פאַר די, וואָס בלייבען,
געהסט נדבות קלייבען,
ווייסט דעם מענשענס טרייבען
איז אַ פוסטער שפּיעל.

פאָרטשריט

מיר לעבען צו געפעהרליך שנעל,
מיר לויפען ראַש צום ברעג...
מיר מאַכען פון אַ יאָהר אַ תל
אין קורצע צוויי, דריי טעג.

ביי אונז איז צייט און שטח שפּאָט,
און קיין זאַך מעהר צו גרויס,
מיר ווילען איבעריאָגען גאָט,
פון זיין רשות אַרויס...

דורך וואָלקען טראָגט אונז דער באַלאָן,
און דורך דער ערד — די באַהן,
אין הימעל פלאַטערט אונזער פאָהן,
אין טיעפען אָצעאַן...

מיר איילען, יאָגען אָהן אַ צוועק,
מיר לויפען אָהן אַ מיין,
מיר ווילען כאַפּען יענעם עק,
וואָס הענגט אָן אונז אליין.

אַ חבר

ניט דער איז דיין חבר, וואָס קומט דיינע פריידען,
דיין גרויסען פערמעגען דיר אויסהעלפען צעהלען.
דיין חבר איז דער, וועלכער קומט דיינע ליידען,
דיין ביטערען שיקזאַל זיך העלפען דיר טהיילען;
וואָס רייסט זיך אַדורך דורך אַ האָגעל פון שטיינער,
וואָס פאַלען אויף דיר פון אומזיסטיגע שונאים,
וואָס קומט צו דיר דאַן, ווען עס קומט צו דיר קיינער
און וועקט אויף אַ האָפנונגס־פאַרב אין דיין פנים.
אָט דער איז דיין חבר, אויף איהם קענסטו בויען,
יאָ, איהם קענסטו דרייסט דיין נשמה פערטרויען,
אַ מלאך איז ער אין געשטאַלט פון אַ מענשען,
פון הימעל געשיקט דיך צו שירמען און בענשען.

נאַטור'ס נקמה

און האָסטו געגען די נאַטור פערבראָכען,
זי וועט זיך רעכענען מיט ווילדען גוואַלד.
זי צאָהלט דיר שפּעטער. אויב זי צאָהלט
ניט באַלד,
און מעג געדויערען דאָס טעג און וואָכען.
דער בעזע לוסט פערפאָלגט די בעזע שטראָף,
יאָ, זיס דער אָנפאַנג, ביטער איז דער סוף.

דורך העלע ברילען

ווען דו ביסט פערשוואַכט פון יאָגען
און דיין קאָפּ איז מיעד, צוטראָגען
און דאָס האַרץ איז דיר בענומען
און די אויגען איבערשוואומען,
האָב קיין צער!
דען דו ווייסט ניט וואָס דער „מאָרגען“
טראָגט פאַר פרייד דיר שטאָט דיין זאָרגען.
וואָס די נייע זונן קען געבען
פאַר אַ גליקען דיר אין לעבען.
זיי קיין נאַר!

ווען דיין ליעבע לאָזט דיך איבער
און דו ביסט קיין גרויסער גבור
צו דער׳הרג׳ענען דיין יאָמער,
זאָג ניט: „אוים! איך בין ניטאָ מעהר“!..
האָפּ און האַר!
לעבסטו, ווערסטו ליעבען ווידער...
לייג זיך ניט אַליין אַנידער
אויף דער טהרה־ברעט בעציייטען!

בלייב אַ מענש און ענדיג שטרייטען!
זיי קיין נאַר!

ווען דו זעהסט אפילו ווינקען
דעם בית עולם, דו מוזט זינקען
אין זיין שוים און בלייבסט בעטראָגען,
זאָלסטו אויך נאָך ניט פערצאָגען
בלויז דערפאַר,
וואָס דו קענסט בעשטימט ניט שווערען
אַז פון דיר וועט גאָר ניט ווערען,
מעגליך, אַז דיין גוטען נאָמען
וועט דער קבר ניט פער׳תהום׳ען.
זיי קיין נאַר!

זיי קיין נאר, דען האַרבע שאלות
זיינען ניט קיין גרויסע מעלות
סיי ווי סיי אויף אונזער שטערען...
קיינער וויל דיין וועה ניט הערען
און דיין גזר.
זעה דעם וועקסעל אין דעם וועטער!
זעה! ער ווייזט דיר, אַז דער „שפעטער“
דאַרף ניט זיין ווי דער „אַצינדער“...
געה ניט דורך די וועלט אַ בלינדער!
זיי קיין נאַר!

ראַשעל

(אויף דער פרוי פון מיין פריינד י. גאָלדבערג).

אט דאָ האָט זי געטרוימט, געהאָפט, געליעבט,
די הייסע מוטער און געטרייע פרוי,
וואָס איהר נשמה־גוטסקייט האָט ווי טוי
איהר קרייז בעציערט און וועה, און נויט פערשיבט.

איהר אָרט איז פוסט, איהר שאָטען אָבגעווענד'ט
און דאַך ווי לאַנג צוריק האָט זי געלעבט!
אַך, פיעל צו פריה האָט זי פון אונז פערשוועבט!
אַ סך צו גיך האָט גאָט איהר ליכט פערלענד'ט.

זי איז שוין דאָ ניט מעהר מיט אונז פאַראַן!
איהר זעעלע רוהט יעצט אין אַ בעסערע וועלט.
איהר ליעבשאַפט פעהלט אונז אַלעמען, זי פעהלט
איהר פאָלק, די פריינד, די קינדער און דעם מאַן!

זי פעהלט איהר היים, דער צדקה און דעם דור,
די „אשת חיל", גאָטעס בליק אויף דר'ערד!
זאָל דיעזער שיר פעראייביגען איהר ווערטה,
וואָס איז ווי זונשיין ריין, ווי לעבען וואָהר.

שניידעריי...

סאַטירע, הומאָר און פאָלעמיק.

הפקר פּעטרישקע

ער האָט דאָ אי הייזלאַך, אי ברייזלאַך געהאַט,
מסחרים פון יעדען כאַראַקטער —
איצט דרוקט ער פאַר אידען אַ כשר'ע בלאַט
און ער איז אליין דער רעדאַקטער.

ער קען ניט קיין אידיש, קיין ענגליש, קיין דייטש,
ער איז אַ גראָביאַן מיט די ביינער —
סך הכל נאָר טויג ער צוזהאַלטען אַ בייטש
און פיהרען אַ וואָגען מיט שטיינער.

נו, זאָג איך איהם: פּעטרישקע, לאָז דאָס צורוה!
דו האָסט דאָך קיין ברעקעל בעדייטונג —
ווי קומט אַזאַ טרפה'ר עם הארץ ווי דו
צו ווערען דער קאָפּ פון אַ צייטונג?

וואו ביזטו אַ שרייבער? וואָס האָסטו פערפאַסט?
ווי קומסטו צו ניצען אַ פּעדער?
און ווילט זיך דיר שמירען, טאָ שמיר ווי דיר פּאַסט:
מיט סמאָלע אויף טרוקענע רעדער.

דאָך פּעטרישקע לאַכט זיך פונאַנדער: „דו נאַר!
איך וועל אַ רעדאַקטאָר פערבלייבען.
וואָס טויג מיר השכלה? איך דאַרף דאָס ווי צער,
אַבי נאָר געזונד, מען וועט שרייבען.

„איך דינג מיר שרייבאַרעס און גיעב זיי געהאַלט,
און טשעפּע זיך צו צו אַ קלייזעל.
אַ בלאַט, אַ רעדאַקציע, פּיש, פּיש, אַ גוואַלד,
ס'איז גלויב מיר ניט מעהר ווי אַ הייזעל....

„און פיהרען אַ הייזעל דאָס קען איך דאָך, האַ?
האָב דאַכט זיך דעם עסק דערגרינדיגט.
כ'בעצאָהל אַ שרייבאַר ווי מיר לוינט זיך און שאַ!
ער טונקט שוין די פּען און ער זינדיגט".

ער האָט ניט גערעדט מעהר, ער האָט נאָר געלאַכט,
אַ געלעכטער וואָס פּאַסט פאַר אַ פּאַקטער —
דער כלל, הפקר פּעטרישקע, האָב איך געטראַכט,
און פּעטרישקע בלייבט אַ רעדאַקטער.

די „געלע בלעטער"

אַ אומעדיגער נגון.

א וויסטער, טריבער וועטער,
עס שטאַרבען אוים די בלומען
און אויף די „געלע בלעטער"
וויל גאָר קיין סוף ניט קומען...

און וואָס דער הערבסט ווערט שווערער
מיט זיינע טעג די נאַסע,
ווערט אַלץ די „געלקייט" מעהרער,
ווי דומהייט ביי דער מאַסע...

דאָס שענע ליעד, דאָס העלע
פערשטומט און קען ניט קלינגען...
ווי זאָלען דען די „געלע"
בעגייסטערען צו זינגען?

עס נעהמט די קראָה די לירע
דער גריל פערגעהט אין „טרעלען"

דאָס איז אַ „געלע" שירה
פון וועלכע נאַרען קוועלען...

אַט דאָס קען הערבסט נאָר געבען,
ניטאָ קיין זיסע פאַרבען.
די האָפנונגען פערשוועבען
און אַלע פריידען שטאַרבען....

אַ „דאָקטאָר"

דאָס ווייסען שוין אַלע, דאָס איז מעהר קיין סוד
אַז טרעמבע׳ס פּרנסה פלעגט ליעגען אין באָד.
אין מרחץ פלעגט טרעמבע קורירען די שטאָדט.
אַ „מומחה" געוועזען, אַ זנאַחער, אַ גאָט!
פלעגט בריהען מאַזאָליעס, האָט פּימפּעלס פערעדט,
און כראָנישע בראָדעווקעס קונציג פערגלעט.
מערידען פערשאָלטען און פליכעס פערפלוכט
אָט וואו נאָר אַ צרה האָט איהם שוין געזוכט.

פלעגט היילען מלמדים, זיי מאַכען פאַר לייט,
פאַר עכטע גבורים אין פינף מינוט צייט.
פלעגט גאָלען פּאַטילניצעס, רייניגען בערד
און לייגען דעם „גילדענעם אָדער" אין דר׳ערד
און שעטקעווען באַנקעס, צוהאַקען ווי קרויט
און שטעלען פּיאַווקעס און רייסען די הויט...
אַ בייסונג אין בוזים, אַ רייסונג אין נאָז,
געהיילט האָט דאָס טרעמבע כמעט מיט אַבלאָז.

דאָך ווען ער האָט אָפּט קיין חולאים געהאַט,
דאַן איז ער געוועזען אַ פּאַרסטשיק אַ כוואַט.
ער איז געווען איינער
צו רייבען די ביינער,
צו מאַכען אַ פּאַרע
גאָר פּשוט אַ כמאַרע!
דער רב האָט געקראַצט זיך, דער גבאי געשוויצט
און טרעמבע האָט טאַקע דעם בעזים געניצט.

נו איז שוין אַ וואונדער אין אונזער תהום
וואָס ער איז אַ דאָקטאָר און האָט אַ דיפּלאָם
און „מומחא׳ט" אין „נעוויאָרק" און שרייבט „מעדיציין"
און פאָהרט אין אַ ברימשקע און פאָהרט נים אַליין?
פון פאָרענט אַ ניגער, פון הינטען — די וועלט...
און אַלץ וואָס ער זוכט ביי אַ חולה, איז געלד...

דער עולם דער גולם,
ער ווערט ניט אין כעס —
ער לויבט איהם און גלויבט איהם,
און טרינקט זיינע קוואַס...
און סטעשע, ווי גנעשע,
טרומייטערט און קוועלט,
אַז נאָר דאָקטאָר טרעמבע
פערשטעהט וואָס איהר פעהלט...

נו, איז ער אַ „גדול“. אַ קליינינקייט ע ר!
אַ יחסן אַ גרויסער, אַ חכם, אַ פּער!
אוי, דאָקטאָר, אוי, דאָקטאָר פון יענקים געגנאָד,
הלואי וואָלט איהר בעסער פערבליבען אין באָד!..

דער פּאַנטאַן

דאָס איז דער ראָטגער׳ס סקווער־פּאַנטאַן,
דער שטאָליץ פון ראָטגער׳ס סקווער,
אַ גרויסען דאַנק דעם גוטען מאַן!
אַ דאַנק דעם מיליאָנער!

זיין האַרץ איז וואויל און קלוג זיין קאָפּ,
זיין שראַנק איז פול מיט געלד —
ער האָט געוואוסט, דער פילאַנטראָפּ,
וואָס אונז קבצנים פעהלט...

ער זאָל נאָר זיין געזונד און שטאַרק,
און גרויס זאָל זיין זיין לוין!
ער האָט אונז אונזער אַלטען מאַרק
געמאַכט פאַר אַ פּאַרשוין!

עס האָט פּאַריז ניט, — אָהן אַ קלער!
קיין לאַנד אַזאַ מין פּראַכט,
אַזאַ פּאַנטאַן ווי ראָטגער׳ס סקווער
פאַר אידעלאַך געמאַכט...

דאָרט שלאָגט דאָס וואַסער מיט אַ פּעטס,
עס שווימען אויפ'ן בויך
פערשיעדענע: אי הינט, אי קעטץ
אין עכטע טשאָלענט יויך...

דאָרט געהט עס דעם פּאַנטאַן ניט אָב
אין כשרות און אין פּוץ —
ער איז אַן עכטער קוגעל־טאָפּ,
געפּיללט מיט אַלל דאָס גוטס.

יאָ, אַלץ וואָס נאָר עס איז פאַראַן
אין דר'ערד און אין דעם מעער,
פּערמעגט דער אידישער פּאַנטאַן,
אין מיטען ראָטגער'ס סקווער.

און וואָלט ער ניט געוועזען רונד,
דאַן וואָלט אין איהם, מיר דאַכט,
שוין לאַנג געוועזען ביז איצונד
אויך ציצית איינגעמאַכט...

נאָר וויל דער נדבן איז אַ איד,
פון רעפאָרמירטען בונד,
דרום האַלט ער פון קיין ציצית ניט
און זיין פּאַנטאַן איז רונד...

נו, איילט זיך צו און קומט אַהער,
און גיט א שבח צו גאָט! —
בעטראַכט דעם שענעם „ראָטגער'ס סקווער“
אַן אייגענס וואָס ער האָט!...

די רעפאָרמער

אַ נייע שוהל, דער סטענדער ניי,
גאָר שפּאָגעל נייע ליעדער,
דאָס ביסעל אידיש אויסגעמעקט
אין גאַנצען פון דעם סידור.

קיין רב מעהר, נאָר אַ פּרעדיגער,
אַ וואוילער יונג, אַ בחור,
וואָס שטעהט ווי אַ רעפאָרמער דאַרף:
צום ארון מיט'ן אחור.

דער חזן זינגט דאָרט ניט אַליין
און האַלט זיך ניט ביי'ם גאָרגעל.
איין שייגעץ זינגט אדון עולם,
דער צווייטער שפּיעלט דעם אָרגעל.

דער אָרגעל און די גוי'שע לייט
און דער שטודירטער קאַנטער,
און פינף, זעקס שענע שיקסעלאך —
די זאַך ווערט אינטערעסאַנטער...

דער עולם קוועלט זיך דאָרטען ניט
מען עפענט ניט די פּיסקער,
דאָרט היט מען נאָר דאָס נויטיגסטע:
דעם קדיש און דעם יזכור...

צום סוף טרעט אויף דער פּרעדיגער
און מוסר'ט די קהלה,
ער דרשה'ט מיט אַ הוילען קאָפּ,
אַ נאַקעטען במחילה...

און ווייל ער זאָגט אָפּט מיט אַ פליך
גאַנץ גלאַט און פּיסקאַוואַטע,
קומט אויס זיין פּרעדיגט גלאַט און הויל
און מעהרסטענס פּליכאָוואַטע...

אַ נייע שול, דער סטענדער ניי,
עס בליאַסקעט פאַר די אויגען.
אַט האָט איהר די רעפאָרמעריי!
און זאָגט, וואָס קען דאָס טויגען?

דעם שטן׳ס צייטונג

(פאבעל).

דער בייזער, שוואַרצער שטן,
וואָס האָט נאָר ליעב צו בראָטען
מענשליכע נשמות,
וואָס זוכט נקמות...
איז געפאַלען אויף אַ פלאַן
צו ווערען אַ צייטונג׳ס מאַן,
אַ זשורנאַליסט.
דער אַפעריסט
מיט העליש לוסט —
האָט גוט געוואוסט
ווי ווייט עס שאַד׳ט
אַ פאַלשע בלאַט...

נאַטירליך איז געוועזן זיין מיין
די וועלט זאָל מעהר פאָראויס ניט געהן,
נאָר קריכען, לויט זיין געשמאַק,
צוריק ווי אַ ראַק.

צוריק אין שמוץ, אין זומפ.
דער שטן איז אַלומפ,
אַ לומפ פון ערשטען ראַנג,
דען זיין פערלאַנג
איז אַלץ, וואָס ריין און גוט,
צו שלאָגען מיט זיין רוט;
צו בייסען ווי אַ הונד
גאָר אָהן אַ גרונד —
אַ יעדע מאַכט,
וואָס שרעקט די נאַכט.

דער שטן וויים אַ געשעפט:
ער האָט זיך גלייך בעהעפט
מיט ברואים פון כל המינים,
מיט ווערים, יאַשטשערקעס און כינים,
מיט שוואַרצע, רויטע און גרינע,
און האט זיי מיט גאַל און שנאה,
מיט פעפער און מיט יוכע
אָנגעפיללט
און געזאָגט:
„געהט, נאָגט,
קריכט, בייסט, בילט,
איך גיעב אייך שליטה,
איהר זייט מיין סוויטע —
מאַכט אַ זאַוויערוכע!
אַלץ־דינג, וואָס האָט אַ ווערד
לייגט טיעף אין דר׳ערד!“

אַ רויטער הונט אָהן צייהנער
איז באַלד געווען איינער,
באַלד אַ שלאַנג, באַלד אַ קאַטער,
און באַלד אַ פּיפּערנאָטער.
מען איז געקומען
מוכן ומזומן,
פאַרטיג, פער'מחבל'ט,
און יעדער
מיט אַ פעדער
האָט געגראַבעלט.

ס'איז געווען אַ רעדאַקציע,
וואו די שוואַרצע פראַקציע
האָט דערזעהן אַ נס
צו טויטען דעם פּראָגרעס.
באַלד האָט אַ רעדאַקטער
אָהן אַ פונק כאַראַקטער,
פערדאַרבען און געמיין,
די טייפעלשקייט אליין,
די קוואַל
פון קויט און גאַל
און כף הקל —
ארויסגעפּלאַצט „וויוואַט!
דאָ האָט איהר אַ בלאַט"...

ווען געדיינקט האָט דער שטן,

אַז זיין פּלאַן איז געראַטען,
האָט ער מיט אַ געטימעל
זיך געשטעלט געגען הימעל
צו בעווייזען דעם בורא,
אַז זיין וועלט איז קיין סחורה,
אַז דוקא די גוטע
זיינען ניט ווערט קיין פּרוטה,
אַז דער שענסטער אידעאַל
פערזינקט דאָ אין פערפאַל.
„בכן", האָט ער געדראָשען,
„מוזען ווערען פערלאָשען
זונן, לבנה און שטערען,
אַ תל עולם זאָל ווערען,
דאָס ליכט זאָל מען פערטרייבען,
נאָר די נאַכט זאָל בלייבען...

גאָט האָט די גאַנצע צייט געשמייכעלט
און האָט נאָכדעם געזאָגט גע'שכל'ט:
„איך קען דאָך דיך, דו מעפיסטאָפעל,
און דיין פערלאַנג, געמיין און שפל!
איך ווייס דאָך דיך און דיין עקשנות
און דיינע פינסטערע כונות;
איך קען דיין חברה, קען דיין באַנדע,
איך קען די גאַנצע שוואַרצע שאַנדע!
הער אויס, דו לומפּ, אין דיין מסירה
איז טומאה מעהר פאַראַן ווי יראה.

אַוועק, דו, בעזער גייסט, פון דאַנען!
מיין וועלט וועט שטענדיג פּאָראוים שפּאַנען.
פערשווינד, פערגעה מיט דיינע ציפער,
דו נאַכטיג העסליכער לוציפער!
געה, שמיר דיין חוצפּה, שמיר דיין ליעגען
דעם הימעל וועסטו ניט בעטריגען.
אַוועק, דו אָבשוים פון דער בריאה!
נעהם צו דיין גיפטיג, ווילדע זריעה,
איך וועל דורך דיר, איך בין דיר ערוב,
מיין שענע ליכט ניט מאַכען חרוב,
קיין מענשענפריינד ניט געהן בעשטראָפען,
איך זאָג דאָס דיר, און זאָג דאָס אָפען".

— —

„נו מילא האָב איך ניט געטראָפען"!
האָט גלייך דערלאַנגט אַ זאָג דער שטן, —
„איז דוקא איצט מיר ניט געראָטען,
איך וועל פאַר צרות ניט קראַפּירען,
איך וועל אַ צווייטען מאָל פּראָבירען"...

דער חדר

(אַ מעשה'לע פון די קינדער־יאָהרען).

אין אַן ענגען, דומפּפען חדר,
וואו עס קוועלט זיך דער מלמד
אין אַ טרויעריגען מעמד
און ער מאַטערט זיך כסדר.

וואו עס שפּרייט זיך די גמרא
און דער צעבער שוימט מיט גדולה,
גאַנץ געוויס צוליעב אַ סגולה,
און עס שמעקט אַזש קיין עין הרע...

וואו די ציעג צוקייט דעם סידור
און די רביצין די ברכות,
וואו דאָס קנעלען ברייגנט קדחת
און דער האָהן איז קידער־ווידער;

אין דער דאָזיגער קאַנורע
מיט דער אומעטיגער צורה —

איבעריג נים נוציג,
שוואַרץ, פערפוילט און שמוציג,
האָט געהונקען
און געוואונקען
יענער ביינקעל פון בערוף.
וואו די קינדער פלעגען ליעגען
צום מלמד'ס פערגעניגען —
מיט די „קעזיקלאַך" ארוף.

אָ, ער איז געווען אַ כעסן
דער מלמד, קיין קאַטאָוועם!
אַ כערליאַק, אַ שטיק בן מות,
און האָט נאָר געליעבט צו שמייסען,
אָבער שמייסען מיט'ן טראָפ.
ער פלעגט שמייסען און זיך וויעגען
מיט אַ מעבר סדרה־נגון —
און די קינדער פלעגען צאַפלען,
אַז די רביצין פלעגט מפל'ען
פון די קולות און די שרעק
און דער רבי פלעגט אַוועק
אָבגע'פטר'ט
און פערמאַטערט,
און פלעגט פאַלען ווי אַ סנאָפ...

איינמאַל ווי ער זיצט און קנעלט
האָט זיך פלוצלונג איהם פערוועלט,

אָבצושמייסען יענעם אינגעל
מיט דעם פייערדיגען צינגעל, —
יענעם שטיפער פאַר אַ שפיצעל
און ער רוקט שוין אָן דעם מיצעל,
און זיך געבענדיג אַ קווינקעל
שלעפט ער שוין אַרוים דעם ביינקעל,
הייסט דעם אינגעל שטיל זיך לייגען
און דעם „קעזיקיל" פערבויגען,
און מגלה זיין דעם מקום
וואו מלמדות האָט עסקים...

יאָ, דער רבי האָט בעפוילען,
פאָלגט דער אינגעל די התראה,
מילא ווייזט ער איהם גאַנץ פוילען...
קוק זיך, טראַכט ער, האָב הנאה...

אויב דאָס קוויקט דיר אין עניות
וועל איך דאָס דיר שטענדיג ווייזען...
נאַ, און קוק און, שעפ דיר חיות.
אמת, עס איז טאַקע מיאוס,
דאָך נים זוך מיר דאָרט קיין גרייזען...

נאָר דער חדר וויל שוין וויסען
אויב דער קונדס וועט זיך לאָזען,
כאָטש דער רבי איז פערביסען
און דער קאַנטשיק אָנגעבלאָזען.

אַך, ער איז דאָך זייער „קיסר“!
און מיט הערצלאַך המן־קלעפלאַך,
שושקען זיי זיך שטיל בסתר
און זיי וועטען זיך אין קנעפלאַך.

ס'קרייט דער האָהן, די ציעג קייט „נח“,
קינדער חזר'ן משניות,
דער מלמד מאַכט הויות
און ער נעהמט זיך אָן מיט כח.
דאָך דער רביצין'ס שטאַרע בליקען
קוקען ווי עס ליעגט זיך מאָטקע
אויפגעקאַשערט די קאַפּאָטקע
און זי קען שוין מעהר ניט שטריקען...

לאָזט אין זאָק דאָס לעצטע אויגעל,
אונטערען האַרצען פיהלט זי וואַרפט זיך...
און אַ שטילער וועהטאָג שאַרפט זיך,
יאָ, זי קען דעם טהייערען פויגעל...

דאָך ר' יענקעל מלא חמה,
ווי אַ המן, קאָכט און רעשט דאָ
מיט'ן טאָן פון „מהפך פשטא“,
אַז עס נעהמט אַזש אָן אַ אימה...
„ליעג, דו שייגעץ, ווייס זשע איצטער
ווי מען לערנט ביי אַ רבין...

איצט וועל איך דיר טאַקע געבען“,
יאָגט דער „גזלן“ אַ פערשוויצטער,
„איצט וועסטו דאָס טאַקע האָבען“!

דאָך מיט איינמאָל פליהט דאָס ביינקעל,
אַז צוציטערט ווערט ר' יענקעל,
און עס גיט אַ שפּרונג דער קונדס
ווי אַ טוץ צושאָס'נע שפּונדעס:
„שווייגט, ר' יענקעל, הערט אויף גרעפּצען!
„האָבען“ נעבאַך דאַרף די רבצין...
לויפט געשווינד און רופט דער באָבען“.

די וועלט

די וועלט איז אַ קוה,
וועלכע בריקעט, אַן אימה!
אַ מילך־קוה אפילו,
נאָר דאָך אַ בהמה.

דורך מיה און דורך שרעק,
דורך ריטשען און ברומען
נאָר קענסטו די מילך
אין שעפעל בעקומען.

און האָסטו שוין פול...
טאָ, ברודער, ניט פריי זיך!
דען גלייך גיט די קוה,
די ווילדע אַ דריי זיך.

און ווער דיין געמעלק
און ווער דיינע ציינער!
דו לויפסט פון דעם שטאַהל
קוים, קוים מיט די ביינער...

דער מערטירער

ווען לעבען וואָלט געווען אַ האָהן,
וואָלט איך ניט קלערען וואָס צו טאָן
און גלייך געענדיגט אַלע צרות:
איך וואָלט געכאַפּט איהם איינס און צוויי
און פאַר די פיס דערלאַנגט אַ דריי
און אָבגעשלאָגען שנעל כפרות.

און ווען די וועלט וואָלט זיין ווי געלד,
וואָלט איך מיך אויך ניט פיעל געקוועלט
און וואָלט קיין עולות ניט פערטראָגען:
איך וואָלט געדרייט איהר אַרום קאָפּ,
איין מאָל פאַר אַלע, און אַראָב!
אַראָב מיט אַלע אונז׳רע קלאָגען!

נאָר ווייל דאָס איז ניט ווי איך וויל,
דרום מוז איך וואַנדלען אָהן אַ ציעל,
געיאָגט פון יעדע וועה און צרה,
און רק מען כאַפּט מיך און מען בינדט...
און רק עס איז מיר וועה און ווינד,
און רק איך בין דער וועלט׳ס כפרה...

אן עצה

דארף קיין צארנדיגען בליק
ווען דו גילטסט ניט לויט דיין מיין!
דען ס'איז מעהר ניט גאָט אליין,
וואָס שטעהט העכער פון קריטיק.

האָסט געטראָפען, צי פארפעהלט,
דו האָסט אָבגעטאָן דיין זאַך,
און ווי ווייט דו קענסט דיין פאַך,
דאָס מוז אָבשאַצען די וועלט.

גילטען קען ניט דיין פערלאַנג
ווי דער משפט זאָל ארויס,
ביסטו קליין, צי ביסטו גרויס,
אַנד'רע ווייזען דיר דיין ראַנג.

אויב דיך פרעהט, צי דיך פאַרדריסט,
דאָס זאָל בלייבען דיין סעקרעט!
נאָר געהערט און ניט גערעדט,
און דו ווייסט דאַן וואָס דו ביסט.

דאָך ווען דו ווייזט אָן מיט כעס,
אַז מען שאַצט ניט אָב דיין ווערטה,
דעמאָלט ווערט דיין שאַנד פאַרמעהרט,
דען דאָס שמעקט מיט משוגעת.

יאָ, די מענשהייט זעהט דיך באַלד
זוכען דעם אַפּלאָדיסמענט,
דאָך עס קלאַטשען ניט די הענד
ווען מען מאָהנט דאָס זיי מיט גוואַלד.

ביסט פעראורטהיילט, דאָס איז פיין,
אָבער שרייען האָט קיין זינן,
אפשר מילדערט זיך דער דין
ווען דו ווערסט שוין מעהר ניט זיין...

„לאַטוטים“ נומער צוויי

אדער דער לומפּען־שניידער.

(פֿאָלעמישעס).

אנו. זאָגט, איהר פּען־פּאַראַזיטען!
איצט אַנערקענט איהר מיין טאַלענט?
איהר פיהלט ווי מיין „שעהר“ האָט געשניטען,
מיין „אייזען“, ווי ער האָט געברענט;
מיין „נאָדעל“ ווי זי האָט גרויסאַרטיג
געשטאָכען — איהר אַנערקענט דאָס?
דאָך מיינט ניט, אַז איהר זייט שוין פאַרטיג,
איך וועל אייך ערשט „נעהמען אַ מאָס“!...

ניט שרעקט זיך, ניט האָט קיין ענוויים,
וואָס איך בין „נ י ט ג ר ו י ס“ איז קיין ב ר אַ ק,
דען איהר זייט דאָך „נ י ד׳ ר י ג ע“ ברואים...
עס וועט אייך דערגרייכען מיין „שלאַק“...
כאָטש איך האָב „קיין מח קיין שאַרפען“,
און בין „צו די ג ד ו ל י ם ניט גלייך“,

וועל איך זיך נאָך א י י נ ב ו י ג ע ן דאַרפען,
מען איך וועל אַ מאָס נעהמען אייך...

איהר זאָגט, אַז מיין „נאָדעל קען טויגען,
נאָר שניידער־געוועהר איז עס דאָך“,
איך וויים, איהר פערשטאָכענע אויגען,
איך וויים, אַז איהר פיהלט מעהר קיין שטאָך...
איך וואָלט אייער מיאוס׳ע באַנדע
מיין „נאָדעל“ אין האַרצען געיאָגט,
דאָך איהר האָט, צו מענשליכער שאַנדע,
קיין הערצער קיין מאָל ניט פערמאָגט...

„לאַטוטים“ בין איך, יאָ, פערזומפיגט,
ווייל, לומפען, כ׳האָב אייך ראַפּערירט!
דאָך איהר זייט שוין צופיעל צולומפיגט,
איך האָב זיך אומזיסט נאָר געשמירט.
אַלס לאַטניק וואָלט איך אפשר קענען
אייך „פיקסען“, דערלאַנגען אַ פוץ,
נאָר ס׳לוינט ניט דאָס שניידען און טרענען,
עס פאַלט פון אייך צופיעל דער שמוץ...

אַ „דערנערפעלד“ בין איך, אַ דאָרן,
דאָס וויים איך, איז אייך מיין קריטיק,
דען אַלץ, וואָס איהר האָט נאָר געבאָרען,
צורייס איך, צופליק איך אין שטיק.

זייט וויסען, אז איך בין דער ד אָ ר ע ן
און בין אויך דער מ ש ה צו גלייך,
און ברייננט איהר אריין מיך אין צאָרען,
דאַן האָב איך נאָך פייער פאַר אייך!...

דער שניידער

(פאָלעמישעס).

כ׳בין אַ שניידער, כ׳שנייד כסדר,
כ׳נעהם קיין מאָס אויף מיינע קליידער
און איך זוך ניט קיין פאַסאָן,
דאָך דעם אויבערשטענס חסדים,
ווי עס פאַסען מיינע בגדים,
יעדען, וועלכער מעסט זיי אָן...

ס׳פּאסט דעם בעטלער און דעם שררה,
ס׳פּאסט איעדען... קיין עין הרע,
ווי זיי זעהען אוים בעקלייד׳ט!...
עס געהט איבער אַלע מאָסען
און עס ליעגט ווי אויסגעגאָסען!
זאָלען זיי טראָג׳ן ג׳זונטערהייט!...

בור און מענש

(פּאָלעמישעס).

עס האָט דער אויפגעקומ'נער בור
די זעהר העסליכע נאַטור
צו לייקענען אָן זיין „אַמאָל“,
ווען ער האָט ניט געהאַט קיין שיך
און איז נאָך ניט געוועזן קיין „איך“
און האָט געהאַלטען זעהר שמאָל.

דאָך דער, וואָס איז מיט גייסט בעזעלט,
געדיינקט, ווען ער ווערט הויך געשטעלט
דורך רייכטהום אָדער דורך אַ שם,
דעם שווארצען, טרוי'ריגען מאָמענט
ווען קיינער האָט איהם ניט געקענט,
און ער פערטרויט די וועלט מיט דעם.

און מעג אויך פיהרען יענע מאָפּ
אפילו דורך דער שניידער שאָפּ,

ער לייקענט דאָס ניט סיי ווי סיי;
ער הויבט די נאָדעל און די שעהר
און ער שטאָלצירט מיט זיי נאָך מעהר
און מאַכט נאָך גרויס די שניידעריי...

קאַמפּף

(פּאָלעמישעס).

שׁלום זאָגסטו, ליעבער פריינד,
גערהן געאַרעמט מיט די מענשען,
אויפצוהערען מאַכען פיינד,
לעבען פריעדליך מיט דעם „היינט"
און דעם „מאָרגען" צייטליך בענשען ;

לאָזען גערהן אָט ווי עס גערהט,
ווי עס פאַלט אַזוי זאָל ליעגען,
זאָל זיך טאָן געזונדערהייט
אונזער וועלט ווי זי פערשטעהט,
ניט כדאי זיך צו פערקריעגען ;

וויינט דער אמת, קלאָגט דאָס רעכט ;
זיעגט דער שקר ביי די נאַרען ;
איז די הייליגקייט פערשוועכט ;

פאַלט דער יושר אין געפּעכט ;
שלום !... ווּעמען דאַרף דאָס אַרען ?

איין מאָל לעבט מען און ניט מעהר,
וואָס זשע לוינען שמיריט און צאָרען ?
שטענדיג ניצען דאָס געוועהר
געגען עולות צאָהלט זיך שווער ;
איז מקצר נאָר די יאָהרען.

אַך ! איך וויים דאָס, איך פערשטעה,
עס דערגרייכען ניט קיין ליידען
דעם, וואָס טוט דאָס האַרץ ניט וועה
און ער הערט דאָס וואָרט ניט. „געה !
ביסט געשאַפען דו זאָלסט ריידען" !

וואויל איהם, ווער פון מוטער'ס שוים
קומט אַהער און האָט קיין סמיכות...
און עס טרייבט איהם ניט ארוים
יענער אמת, וואָס איז גרוים,
צו ערפילען זיין שליחות !

דריי מאָל גליקליך ווער עס האָט
קיין געוויטער־וואָרט צו זאָגען,
און ער לאָזט אלסדינג צו גאָט :
אי די ברכה, אין דעם שפּאָט,
און ער דאַרף קיין ערבות טראָגען !

וואויל דעם, וואָס ווייכט אויס־דעם קאָן
פון אַ בלוטיגע מלחמה.
וואָס פערטהיידיגט ניט קיין פאָהן;
וואָס האָט גאָר ניט־וואָס צו טאָן,
וואו עס פאָדערט אַ נשמה!...

אָבער איך, מיין פריינד, בין דאָ
מיט די ריכטיגע כלי זיין...
בין שוין אַלט און בין שוין גראָה,
דאָך קיין שלום איז ניטאָ,
קען קיין רשעות ניט פערצייהען.

מעג דער ל י ע ג ע ן וואַרפען קויט;
מעג די ט ו מ א ה שפייען חרמות.
נאַרט דאָס לעבען, לוינט דער טויט,
עהרע ווערט אויף שפּאָט געבויט.
אָ, עס ליידען ד י נשמות,

וועלכע שלייד׳רען זיך אין שטרייט
געגען שלעבטען׳ס ווילדע וואַפען, —
וועלכע גיעבען זייער צייט
פאַר אַ שכר, וואָס איז צו ווייט
און קען איצט קיין פרייד ניט שאַפען.

שלום? — קיינמאָל וועט געשעהן
יענער שלום, וואָס איז מיאוס!
כל זמן עס קען געהן דער ברען
פון מיין האַרצען דורך מיין פען,
בלייבט דער קאַמפּף אליין מיין חיות!

זיי צופריעדען

ווילסטו וויסען, פריינד, די אורזאַך
פון קבצנות? טאַ ניט קלער!
דאָס איז פּשוט אַ נאַטור־זאַך
און דו דאַרפסט ניט גריבלען מעהר.

האָסט קיין רעכט צו זיין אַ האַסער
פון דיין לייד און פון דיין פּיין.
דאַרפסט צופריעדען טרינקען וואסער
ווען דער נגיד שכור'ט ווייִן.

דאָס איז די נאַטור, איהר וועלער,
און זי ענטפערט ניט פאַרוואָס.
דו מוזט ניחוועגען אין קעלער
און דער גביר מוז זיין אין שלאָס.

איז דען בעז די טשערעפּאַכע
פאַר דער משא, וואָס זי שלעפּט?
בעט זי עפּעם? זוכט זי ראַכע?
זי איז גליקליך, דאָס זי לעבט.

איז דער טחויר, דער שנעק, דער ביבער,
אין דער שוואַרצער לאָך דער קראָט
ניט צופריעדען? קלערט ער איבער?
האָט ער טענות דען צו גאָט?

ליעג אין דר'ערד! הער אויף צו קלאָגען,
וואָס דו ביסט פון גליקען ווייט!
זעה דיין ווייב זאָל מעהר ניט טראָגען!
ניט פערמעהר קיין אָר'מע לייט!

צום יענקי

ארבייט, ארבייט, שוויץ און שאַף
און פערזאָרג דאָס שטעדטעל!
זעה, דו האָסט שוין נאָך אַ גראַף
אין דיין יחום-צעטעל.

שיק אַוועק נאָך יעדען לאנד
מוידען מיט מיליאָנען!
קויף זיך איין אין הויכען שטאַנד!
זאָל די וועלט דיך קאָנען!

דולדיג קעלט און דולדיג היץ
און בעצאָהל פאר „סמיכות"!
ארבייט, אַרבייט, שאַף און שוויץ
און פערגראַבע יחום!

דאָ אַ גראַף און דאָרט אַ פרינץ...
אָ, דו קריעגסט אַ נאָמען!
גיעב אַוועק דאָס ביסעל מינץ!
טאַנץ און ענטפער „אָמן"!

קומט אַ הונגער, קומט אַ נויט,
האָסט ניט וואָס צו קאַיען,
דאן געה יחסן'דיג צום טויט!
ס'פאסט דיר ניט צו שרייען...

די פערקעהרטע וועלט

(נאָכהאַמונג)

אַט דאָס איז די פערקעהרטע וועלט,
אַבוואָהל זי הייסט די קלוגע, —
דאָ געהען אַלע אויף די קעפּ,
זיי געהען ווי משוגע.

די קעלבער בראָטען דאָ דעם קאָך,
ער מוז זיך נעבאַך לאָזען! —
די יעגער ווערען מאַססענווייז
געשאָסען פון די האָזען.

דער חזיר שטעהט אין מזרח־וואַנד,
מען זאָל מיט איהם זיך בענשען —
און רייטען זעהט איהר אומעטום
די עזעל אויף די מענשען.

די טכוירען ווערען רעפאָרמירט
און שטינקען נאָך דער מאָדע,

די קראָהע פרעדיגט אונז מאָראַל
לויט אייגענער מעטהאָדע.

די טראָסטס רעגיערען „אַנקעל סעם"
און טהראָנען אין זיין היכל...
די פינסט'רע „כל־ישראל־פּרעס"
פערשפּרייט אונז ליכט און שכל.

און דאָס איז אַלעס ניט אומזיסט,
עס קאָסט אונז קאָנטריבוציע.
נו, קומט אויף ברוקלין בריק און שרייט
„הוררא די קאָנסטיטוציע"!

אויסגעשפּיעלט

עס שטעהט דעם הימעלס מיליטער
פערוויינט און אָפּגעשמיסען.
עס האָט שוין מעהר ניט קיין געוועהר
צו הרג'ענען דעם וויסען.

די אַלטע גבורות זיינען שפּאָט,
די אַלטע וואַפען — זשאַווער.
די מענשען ווילען מעהר מיט גאָט
ניט ווערען ווידער חבר.

עס איז קיין חרם מעהר ניטאָ,
עס איז ניטאָ קיין קונע.
עס האָט אַ בעזע, פינסט'רע שעה
געטראָפען די אמונה.

דער גלויבען טרעט פערשעהמט צוריק,
עס איז אַ וועלט אַ פרייע, —
אפילו דער ישיבה'ניק
בעלאַנגט שוין צו די „נייע"...

מען האָט די קדושה מעהר ניט ליעב,
זי זעהט אוים ווילד און שרעקלאך.
גוואלד! רבונו של עולם, גיעב
דיין כבוד ווידער גלעקלאך!...

פּאָליטיק

זייט מוחל, ר׳ קרוב, בעטראַכט נאָר מיט מאַרך,
דעם קייזער פון דייטשלאַנד און ענגלאַנד׳ס מאָנאַרך!
אַ ליעבע, אַז נאָר קיין עין הרע!
מען האַלזט זיך, מען קושט זיך, מען גלעט זיך, מען לאכט,
מען גריסט זיך מאָנאַרכיש און יעדערער טראַכט:
„אַז ווערען זאָלסטו די כפּרה!“

מען פלוידערט פון „שלום“ גאָר האַרצעדיג פיין,
און איינער דעם אַנדערען טרויט ניט די שיין,
און וויל ניט אָן פריינדשאַפט געדיינקען.
עס רעדט וועגען פראַנקרייך דער דייטשער פלוט,
דזשאָן בול׳ס תנא־ברא זאָגט: „אַלץ וועט זיין גוט“
און קלערט זיך: „אָ, וועה, וועסטו קריינקען!“

אָט דאָס רופט די וועלט אָן „פּאָליטישער בעזוך“
געוועהנליך בלייבט איבער דערפון אַ מין ג׳רוך,
וואָס מוז אַ ניטגוטקייט ערוועקען.
אַזאַ מין בעזוך האָט אַ סך וואָס צו טאָן,

דען וואָס די געקרוינטע אָפט רייכערען אָן
בלייבט איבער די פעלקער צו שמעקען...

יאָ, דזשאַני און מיכעל, פאַר אייך איז גאַנץ גלייך
אָט וואָס דאָ זאָל בלייבען וועט אויסגעהן צו אייך,
דען באַלד וועלען ווערען פּאָראַדקעס.
אַזאַ מין בעזוך עקט געוועהנליך מיט דעם,
דאָס אי מען דערלאַנגט מעהר סאָלדאטען אַ נעהם
און אי מען מאַכט שווער די פּאָדאַטקעס.

די פּאַסיפישע פלאָטע

א קאַפּיטעל אַמעריקאַנער פּאָליטיק.

דו גרויסער, שטאַרקער גאָט,
בעשירעם אונזער פלאָט
אויפ'ן שטילען אָקעאַן!
דו ווייסט דאָך וואו זי רייזט,
און ווייסט דאָך, אַז זי ווייזט
נאָר פריינדשאפט צו יאַפּאַן...

עס זאָל איהר קיין קאַנאָן
חלילה וועה ניט טאָן,
ניט שאָדען איהר בערוף!
זאָל זעהן די גאַנצע וועלט
ווי שלום וואקסט און קוועלט
און ווי מען האַלט דאָס אוף!...

פון הימעל קוק אראָב,
אַ גאָט, אויף „פייטינג באָב“
אויף אונזער אַדמיראַל!

און פרעג אונז ניט פאַרוואָס,
נאָר ליינק זיין יעדען שאָס
און בענש זיין יעדען קנאַל!

דען דו נאָר, גאָט, אַליין
פערשטעהסט דעם טיעפען מיין
פון אונזער עסקאַדראָן:
זאָל דער מיקאַדאָ זעהן
וואָס איהם קען אַלץ געשעהן
ווו גיך ער הייבט זיך אָן!...

מיר קענען מעהר ניט, גאָט,
בעטראַכטען אלס געבאָט
די „מאָנראָ דאָקטאָרין“,
און ציהען אוים אַ האַנד
נאָך יעדען ווייטען לאַנד
און זוכען דאָרט געווין.

און וואָס מיר כאַפּען צו
דאָס גיט אונז ניט קיין רוה;
דאָס מוז דאָך זיין בעשיצט.
מיר דאַרפען מעהר געוועהר
און מעהרער מיליטער,
דאָס מיינט די פלאָטע איצט.

אַמעריקאַ איז גרויס,
דאָך זי איז שוין דורכאויס,
פערזאָרגט פון קאַפּיטאַל...
נו, זוכען מיר יעצט מערק
ביי׳ם טייפעל, צי ביי׳ם טערק,
מיר זוכען איבעראל.

דרום העלף, אָ, גאָט, אין דעם
דעם גוטען „אָנקעל סעם"
דיין זונטאָג־פרומען זוהן,
וואָס צלם׳ט זיך אָהן שיעור
און ניצט דיין הינטער־טהיר
פון יעדען ביער־סאלון!...

וואָס גיט פון בעט אַ שפּרונג
ביים ערשטען גלאָקען־קלונג
און לויפט אין קירך געשווינד,
און הערט זיך צו צום פריסט
ווי גוט און ליעב דו ביסט,
ווי דו פערגיעבסט די זינד;

ווי ווען עס קומט אַ נויט,
עס פעהלט דעם עולם ברויט, —
איז דער געשריי אומזיסט,
ניט דו, אָ, גאָט, האָסט שולד,

ניט ראָקפעלער, ניט גולד,
נאָר בלויז דער סאָציאליסט!...

דערפאר נאָר זאָל דיין גנאָד
בעשירמען אונזער פלאָט
אויפ׳ן שטילען אָקעאַן!
דו ווייסט דאָך וואו זי רייזט
און ווייסט דאָך, אַז זי ווייזט
נאָר פריינדשאַפט צו יאַפּאַן...

פונקען

בעגייסטערונג

דער אינגעל דארף אַ רעקיל,
דאָס מיידעל פּאָדערט שיך,
דאָס ווייב, קיין קלייד קיין ברעקיל,
פערלאַנגט עטוואָס פאַר זיך.

אַליין דאַרף ער תחתונים
און דאַרף דערצו אַ „העט“,
אַ פולע שטוב אביונים
אָט וואו מען גיט אַ טרעט.

און חובות מאָהנט אַ יעדער,
כאָטש הויב זיך אויף און פליה,
דאָך ער נעהמט שטיל די פעדער
און שרייבט אַ פּאָעזי...

מוחל

שלאנגען־גיפט“ — פערזיכ׳רען קלוגע —
„היילט שגעונות שוין פון לאַנג“.
איך וואָלט בעסער זיין משוגע,
דען איך האָס צופיעל אַ שלאַנג
אום דורך איהר צו קריעגען שכל.
מוחל שלאנגען־חכמה, מוחל!...

ניט צו פערדיינקען

גאָט, דער פאסטוך, האַלט און פיטערט
זיך אַ סטאַדע דיק און פעט...
און ער לאָזט די וועלט פערביטערט,
הייסט איהר לעבען מיט „על חטא“...

נו, פערדיינק איהר די גרומאַדע,
וואָס איז אויך דעם בורא'ם קינד —
ווען עס לויפט צום טאטענס סטאַדע
און עס קוילעט דאָרט אַ רינד?...

פיקסען דעם חומש

עס זיינען רעפאָרמירטע אידען
מיט זייער חומש ניט צופריעדען,
ער איז אַ סך צו שטריינג.
ער הייסט ניט גלוסטען, וואָס עס ווילט זיך...
דערצו איז ער אין כעס און „שילט זיך“,
ער איז צו אַלט, צו ענג.
נו, וועלען זיי איהם ניי פערפאַסען,
ער זאָל זיין גוט און פרום, און פאַסען.

אויף א געהאַנגענע פרוי

ס'טאָר קיין פרוי איהר רעכט ערקלערען,
אָרעם אָדער רייך,
דאָך גע'הרג'עט מעג זי ווערען
מיט דעם מאַן צוגליך.

פראָביר

קוק ניט אויף דעם שיקזאַל קרום
ווען דיר געהט ניט גלייך!
נעהם דעם האָפנונגס-נעץ און קום
צו דעם לעבענס-טייך!
וואַרף איהם דאָ און וואַרף איהם דאָרט!
אפשר טרעפסטו דאָך דעם אָרט,
וואו עס נעהמט דיר גאָר ניט לאַנג,
און דו מאַכסט דעם גוטען פאַנג...

פיקסען

מעגסט אומשווימען אין רויב און שאַנד,
זיי כיטרע, און דו מעגסט!
די וועלט האָט „בשמים“ אַלערהאַנד,
זי „פיקסט“ דיך און דו שמעקסט...

דאָס ערגסטע

מיר האָבען, פונקט ווי יעדעס פאָלק,
אויך אונזער אייג׳נעם שאַנדע־פאָלק,
וואָס שווינדעלט, גזל׳ט, רויבט און צינד׳ט,
וואָס לעבט פון טומאה און פון זינד,
וואָס האָט אַלס העלפער דעם „שווארץ יאָהר“
און באָדט זיך אין פערברעכענס נאָר,
דאָך דער, וואָס שנייד׳ט אונז ביז׳ן ביין,
איז דער משומד נאָר אליין!

ליכט

אָך, ווי לאַנגזאַם פרייהייט קריכט!
אָך, ווי פינסטער! צינדט אָן ליכט!
זאָלען מיר כאָטש קענען זעהן
אונזער אייג'נעם אונטערגעהן!

רוסלאַנד

„זאָגט מיר“, פרעגט די אידיאָטקע,
ווי די וועלט צו געבען פריעדען?
איך זאָל אָבער שלאָגען אידען,
בלוט זאָל גיסען זיך ווי וואָטקע,
וואָס איך האָב זאָל בלייבען מיינע,
ניט צו פרעגען מיך: „וואָס טהוסטו“?
עס זאָל שמעקען אָהן אַ טענה
אומעטום נאָר מיין קאַפּוסטאַ,
אַלץ זאָל בלייבען ווי געוועזען
און די וועלט זאָל זיין גענעזען“?

טיטולירטע חתנים

עס ליעבט פיעל ווארעמער אַ חיגער
אַמעריקאַנער פּראָסטער ניגער
מיט ווייסע צייהן און גראָבע ליפּען —
ווי „עדלע“ דייטשען, צי פראַנצויזען
מיט טיטלען, אָבער ניט מיט הויזען —
וואָס זוכען זיך נאָר צו פערקניפּען
מיט רייכע מיליאָנערסקע מיידען
כדי צו קענען זיך בעקליידען.

אויסגעטראַכט

עס שרייען קלוגע טהעאָלאָגען:
„געוואַלד אַ בתולה קען ניט טראָגען!
און אויב זי דאַרף שוין יאָ אַ „באַבען“,
דאַן וועט זי אויך קיין גאָט ניט האָבען...
עס קען ניט בריינגען, דאָנער וועטער!
אַ בויך־וועהטאָג אַהער קיין געטער.
די גלויבענס פון דעם אַלטען אַזיע,
זיי קומען אַלע פון פאַנטאַזיע.

אַ גאָט=זאַך

עס פרעגט די מענשהייט מיט אינטערעס:
וויִ ווערט דאָס פלוצלונג מעוברת
אַ מיידעל׳ פון אַ פרומע שטאָדט?
נו, האָט די זאַך דעם שענסטען תירוץ
פול׳ קדושה און פול׳ דרך ארץ: —
דאָס איז געווען פון גאָט.

די נייע פרוי

די פרוי איז שוין אַצינד צו קלוג
מיט צוקער זיך צו שטאָפּען,
דען זיס איז זי אַליין גענוג,
זי וויל׳ דעם ביט׳רען טראָפּען.

ניט צאַצקע זיך אַזוי מיט איהר!
מיט איהרע „קינד׳שע“ פלענער.
זי מאַכט אַ שנאַפּס צוגלייך מיט דיר
און איז אויך ווי זאָגט יענער.

און כאָטש זי טראָגט נאָך אַלץ אַ קלייד
און כלומרשט דו — תחתונים,
דאָך קומט דיר אָן מיט זוי׳רע לייד
צו זיין פון די עליונים.

אַמאָל און איצט

אמאָל א פרוי פלעגט ווייזען „חריצות“,
זי האָט געקויפט זיך אויף אַ קלייד,
האָט זיך פון קאָפּ ביז פיס בעניית,
געלאָזען דעם מאַן נאָך אויף אַ ציצית.

יעצט קויפט זי סחורה אָהן אַ שיעור
און ס׳פעהלט נאָך אוים זאָגאַר פאר איהר...

אַ קלייד אָהן אַרבעל, הוילע הענד...
די ברוסט, די פלייצע האַלב פארדעקט,
דער טייוועל ווייס, ס׳האָט ניט געקלעקט...
און יעדער גראָשען איז פערספענדט.

די פרוי איז נאַקעט הונדערט שפּאַן...
און אָהן אַ ציצית געהט דער מאַן...

צוליעב דער ווייב

עס קען דיר אָפּט דיין שאַץ
ווען דו פערלאָזט איהר קישען, —
אַזוי דעם קאָפּ צומישען,
צודרייען דיר דעם זאַץ,
אַז דו זאָלסט ניט פערשטעהן
פון לעבענס־בוך דעם מיין...

א ווייב

ער איז אַ מאָרד בעגאַנגען
צוליעב זיין יונגע ווייב,
אום קיינער זאָל פערלאַנגען
איהר וואונדער שענעם לייב.

דאָך איצט איז ער אין תפיסה,
דער אָרעמער בולוואַן! —
און זי מאַכט חנ׳דלאך זיסע
שוין צו איין אַנדער מאַן.

סכנה

עס קען אַ שענער׳ם נעזעל
און בלויז איין איינצ׳גער בליק,
דיך פיהרען אָפט צום גלעזעל,
דיך פיהרען אָפט צום בריק...

א בליק

מעגסט זיין פול מיט גאַל,
אַ ליעבליכער שטראַהל
פון מיידעלשע בליקען,
פערצוקערט דיין „זיין"
און מילדערט דיין פיין
און מוז דיך דערקוויקען.

פשט

ניט זוך קיין פירוש אויף אַ קוש,
אויב דיר איז וואָס ניט גלאַט!
די ליעבע ווייס ניט פון קיין דרוש,
ביי איהר איז אַלעס פשט.

מזומן

שמעיה זאָגט „דו ליעב נאַר“,
חיה זאָגט „דו גיעב נאַר“,
דען דאָס בעסטע לעבען
קומט אַרוים פון געבען.

דער כח

א פארשוין מיט זיסער מינע,
און אַ ברוסט פול יצר הרע,
און דיר לויפט פון מויל די שלינע,
און דו ווערסט שוין די כפרה.

איהר כונה

ווען דיין יענטע איז אין כעס,
זוך דעם גרונד ניט צו ערפאהרען!
דען איהר גאַנצע משוגעת
מיינט דאָך נאָר, אַז דיך זאָל אַרען.

דער קאָרסעט

דער קאָרסעט גיט די פרויען חן,
מען קוקט זיי נאָך מיט טויזענד אויגען.
זיי ווערען גלייך, זיי ווערען שען,
דאָך ווערען זיי צופיעל פערצויגען...

א פרוי׳

לויפסטו נאָך איהר,
פערדרייסט זי דעם קאָפּ,
און רוקסטו זיך אָפּ,
לויפט זי נאָך דיר.

אונבעשטימט

ניט גרונטעווע די סיבה
פון אַ מיידעל׳ס כעס!
אַמאָל איז דאָס די ליעבע,
אַ מאָל — די משוגעת.

זי דאַרף

זיי צו עדעל ניט,
פרעג דיין מיידעל ניט:
„וואָס זאָל איך דיר קויפען עטיל"?
דען זי שעמט זיך ניט
און זי קלעמט זיך ניט
און זי לייענט דיר אַ צעטיל.

א מיאוס'ער פלאָנטער

פון דעם גרעסטען פלאָנטער
קען מען זיך בעפרייען,
דאָך קען אַ מיליאָנטער
קוים אַ הילף דערשרייען
ווען ער פלאָנטערט נאָר
זיך אין פרויען האָר...

אריינגעפאַלען

האַלטסטו זיך מיט אַן „ארורה“,
דאַן איז ליעבער דיר די קבורה,
קיינער קען קיין הילף דיר געבען,
דו ביסט טויט דאָס גאַנצע לעבען.

דו גלויבסט

עס האָט די צונג קיין ביינער
און דרייט זיך זעהר גרינג.
און דו, אָ, לעקיש איינער!
דו גלויבסט אין אלעם דינג.

רעפאָרם

נישט-קשה, די רעפאָרעם ברינגט
דיר פרייד אין דער מדינה!
דער אָרגעל קלינגט, די שיקסע זינגט
און דו בלייבסט אַלץ אַ „שיני“...

פאליטיק

גלויב ניט, פריינד, אין פּאָליטיק!
קענסט אויף איהר ניט צופיעל בויען,
דען זי בייט זיך מיט'ן בליק,
ווי די מאָדע ביי די פרויען.

ז י י ד ע נ ס

זינד געקליידט אין סאמ'ט און זייד,
זיינען שענער ווי אין ליינען,
און זיי קענען צווישען לייט
שוין מיט מעהרער דרייסט ערשיינען.

אַ קרומע זאַך

ס'האָט אמאָל געלעבט אַ סטאָליער
אין דער שטאָדט נוצרת.
זיין אַ גוטער בעטער זאָל ער,
אונזער יאָסעל מערעם!

פיעל צו הובלען פלעגט ער ליעבען,
פּרוצען, ווי זאָגט יענער,
פון זיין טרחה איז געבליבען
מעהרסטענס הובעל־שפּענער...

און אַ טיש, וואָס קוקט פערדריסלאַך
אויף זיין יעדען בעלן,
דען ער האָט דריי קרומע פיסלאַך
און וועט מוזען פאַלען...

רבנים

עס זיינען אונזערע רבנים
גערוועזן, געבליעבען אונז'רע שונאים.
אָט דאָ אַ חומרה, דאָרט אַ גזרה.
דאָס גאַנצע לעבען אַן עברה...
נאָר דאַנקען גאָט און לעקען קצינים,
איז אַלץ צו וואָס זיי מאַכען דינים.

כשר

דו זאָלסט דאָס וויסען באַלד ביי'ם אלף!
דאָס גאַנצע פרומקייט שטעקט אין חלף...
דו שחט נאָר גוט און בדקה ריכטיג
און דיר איז יום טוב'דיג און ליכטיג...

די האָפנונג

די האָפנונג איז אַ שלעכטער נום,
וואָס זאָגט אומזיסט דיר צו גענום,
דען ווען דו האָסט דאָס שוין צוקנאַקט,
דאַן האָט דאָס ליידער דיך געפּאַקט:
דער תוך, נאָך וואָס דו האָסט געגאַרט,
ער האָט דיך מיאוס אָבגענאַרט.

צדקה

I

בעלי טובות, צדקה געבער,
טייער קאָסט דיר זייער געבען!
גיעבען דיר אַ לעק פון צעבער,
נעהמען דיר אַוועק דאָס לעבען...

II

פילאַנטראָפּען, זייער פּפליכט
טהוען זיי, וואו נאָר זיי קענען,
גאָט, פערלעש ניט זייער ליכט!
טו אַ נס, און זאָלען זיי ברענען!...

מיר פרעגען ניט

עס שרייען קהל'שע טאטעס,
אַז אונזער גאנג איז קרום.
אַ יעדער רייכער חטאת
הייסט זיין אונז גוט און פרום.

נו, זאָגען מיר זיי „מוחל,
דען וואָס איהר רעדט איז פוסט.
מיר האנדלען לויט דעם שכל
און לויט ווי אונז געלוסט"!

אידען נאָר פאַר זיי

אידען, אַ געלעכטער, כ'לעבען!
אויסגעטראַכט פון בייזע שונאים.
בלויז אַ סעקטע, וואָס דאַרף שטרעבען
אַבצוקאָרמענען רבנים.

לאָז דעם מאַרק

אויב דער מאַרק זאָל אונז דיקטירען
ווי די ליט׳ראַטור צו פיהרען,
גיעב איך אייך קיין האלבען גראָשען
פאר׳ן גאַנצען מאַמע־לשון...

די פאָלקס-שפּראַך

ס׳וויזען אונז׳רע הויכע „שטערען״
ראיות גוואַלדיגע אַ סך,
אַז אידיש וועט קיינמאָל ניט ווערען
אונזער נאַציאָנאַלע שפּראַך.
כ׳הער געדולדיג אוים און לאַך:

ווען דער העקער און דער בעקער
און דער מאַן פון יעדער פאַך
רעדט אין אידיש איז עס שקר,
אַז מיר זיינען שטומע פלעקער
און „זשאַרגאָן״ איז דאָך אַ שפּראַך!

א דעקאַדענט

װען דײַן מוזע װײַזט קײן גבורות
און דיר פּאַסען ניט די שורות,
און דײַן ליעד האָט קײן ממשות,
װײַל דו פלוידערסט אַ חלשות;
װערטער טראַסקען, קנאַקען, קנאַלען
און דיך אַרט ניט װאו זײ פאַלען,
רעדט מען דאָך פון דײַן טאַלענט:
דאַן ביזטו א דעקאַדענט.

ניט שטענדיג

ניט שטענדיג זיצט אַ זײד'נע היטעל
אױף א קלוגען קאָפּ מיט מאַרך,
גאַנץ אָפט איז עס אַן אָבנאַרם מיטעל
צו פערדעקען נאָר אַ פאַרך...

זיי אַ חצוף

אויב דו פיהלסט עס פעהלט דיר מוט,
דאַן איז חוצפּה אויך גאַנץ גוט,
ס'ווייס קיין אונטערשייד די וועלט
צווישען חצוף און דעם העלד.

לצים

ס'טאַנצען לצים אַלערליי
שפּאַטענדיג פון אונז'רע וואונדען,
און מיר האָבען פּלאַץ פאַר זיי,
ווייל דער ערנסט איז פערשוואונדען.

ב י כ ע ר

אמאָל פלעגט דער פערלעגער קוקען
דאָס רוב אַ גוטען בוך צו דרוקען,
דאָס אויסזעהן פלעגט ניט ווערען ניכר,
דער אינהאַלט נאָר פלעגט זיין דער עיקר.
דאָך איצטער איז דער איינבונד אַלעס,
דאָס ווערק אליין — אַ גייסט'גער דלות.

גיעב אַכטונג!

האַלט די פלאַמען דיינע טהייער,
דען די וועלט איז פול מיט ווינדען.
זי האָט מורא פאַר דיין פייער,
דו זאָלסט איהר ניט אונטערצינדען.

זיי מעסיג!

ניט פאָדער צופיעל פון דעם לעבען!
דו מעגסט זיין טייוועל אָדער גאָט,
וועט ער פאַר קיין שום פאַל דיר געבען
קיין ברעקעל מעהר, ווי וואָס ער האָט.

רעשטלאַך און שטיקער

דו קענסט ניט זיין אין גאַנצען גליקלאַך,
סיידען דו ביסט דום צו שיכור.
דען פריידען האָט די וועלט נאָר שטיקלאַך,
טרויער האָט זי גאַנצע שטיקער.

די ערנסטע וועלט

שטענדיג איז די וועלט קיין וויץ,
וועלכער רופט ארויס א שמייכעל.
זעהר אפט איז זי א גליץ,
וואו דו שעדיגסט דעם „זייט מוחל“.

פרייהייטס אייביגקייט

צו ווינציג אייזען אין דער ערד,
צו וויניג פלאקס אויף איהרע בייטען,
צו מאכען שטריק און ביקס און שווערד
א פאלקס בעפרייער אויסצוטייטען.

דער גייסט ווערט קיינמאל ניט פערלענד'ט,
עס קען די גרוב איהם ניט פערשלינגען.
די תליה איז זיין מאנומענט,
פון וועלכען יונגע דורות זינגען.

אָהן אַ פּאַרוואָס

קריזיס, פּרעסט און סקאַרלאַטין,
גאָט! וואו טוט מען זיך אַהין
פון די שרעקליכע שלוחים,
וועלכע דו, ווי אויך דיין קלאַס,
שיקען אָן אויף אונז מיט כעס
אָהן „פּאַרוואָס“ און אָהן וכוחים?

די מיליאָנערען

דאָס לאַנד, וואָס גיט זיי גאָלד און גליק,
דערלאַנגען זיי אַ פּרעכען בריק,
און זוכען רוהם אין אַנד'רע לענדער,
און זייער שקלאַוו, דעם אידיאָט,
ערציהען זיי אַלס פּאַטריאָט,
אָ, די גנבים און פאַרבלענדער!

די „פּיער הונדערט"

עס קענען פיעל אַריסטאָקראַטען
נים וויסען זיכער זייער טאַטען,
וואָס ער איז פאַר אַ משולחת.
אַ יורש'טע פון די „פּיער הונדערט"
וואָלט גאָר נים בלייבען שטאַרק פערוואונדערט
ווען זי זאָל זיין דעם קוטשער'ס „נחת"..

לויזע גאַרבען

אין שטאָדט און אין פעלד

געערגערט פון לעבען, פערדולט פון זיינע טויזענד שווערע קשיות און צושראָקען פון זיין מאוים׳דיגען ערנסט, האָב איך זיך אַרויסגעריסען פון דער קאָכעדיגער שטאָדט.

דער טאָג איז געווען שען, מיין מזל — מיאוס. איך האָב איהם אויסמיידען געוואָלט און בין אַוועק פון דער ווילדער ניאַגאַראַ פון בעדירפנים און פליכטען.

צום פעלד האָב איך זיך געלאָזט. צו דער נאַטור בין איך נאָך הילף געלאָפען...

מיין פאַנטאַזיע איז געפלויגען און איך האָב איהר נאָכגעיאָגט.

דער טומעל האָט מיך געטריעבען. דער מטושטשער געזשום פון די גאַסען איז געווען אויף מיין סליאַד. דער וועלט שמערץ, דער רחמנות און דער יושר האָבען מיך צוריקגערופען...

אָבער איך האָב ניט געהערט, ניט געוואָלט הערען. זאָלען אַנדערע בלייבען, איך האָב זיך געוואָלט בעפרייען.

די אונבעשטימטקייט האָט מיך געבייטשט. איך בין געלאָפען ווי אַ צווישעטער מלחמה־פערד, וואָס גאַלאָפּירט

מיט זיין פערוואונדעטען רייטער איבער שטאָק און שטיין, איבער בלוט און הרוגים...

דאָס לעצטע הייזעל האָב איך דערגרייכט, דעם לעצטען ברונען... די בראַמע פון בית הקברות, דעם מאָהילניק.

איך האָב אַוועק געקוקט.

האָב ניט געוואָלט זעהן. גאָר ניט, גאָר ניט, ניט די אידישע קברים, ניט די גוי׳שע. איך האָב געטראָגען אַן אייגענעם בית עולם אין האַרצען. אייגענע בערגלאַך, אַלטע און נייע, מיט מצבות און אָהן מצבות... און אָפענע גריבער פאַר פרישע מתים...

ניין! ניט קברים האָב איך געזוכט, דען כאָטש איך בין בייז מיט׳ן לעבען בין איך נאָך ניט גוט־פריינד מיט׳ן טויט.

מנוחה האָב איך געוואָלט, די מנוחה, וואָס קוויקט, וואָס לאָזט זיך פיהלען, אַז מען געניסט איהר.

דאָס האָט ניט דער בית החיים. און אפילו די פערגליווערטע מנוחה פון טויט שטערט מען דאָרט אויך. די מתים וואָלטען רוהען, לאָזט מען זיי ניט. בלאָנדזשעט דאָרט דאָס פערקלעמטע האַרץ פון די אבלים, בלוקענאַיעט זיך דער ווילקאָלאַק, דער יאָמער איבער די טרויערשטעגען.

איך בין ווייטער געלאָפען.

צום וואַסער־מיהל בין איך געקומען. אויף דעם סטאַוו האָב איך אַ קוק געטהאָן, אויף דעם הילצערנעם דאָס, וואָס

פערהאַלט דעם מיהל־שטראָם און לאָזט זיך איהם ניט פריי צוגיסען...

איך האָב אַ קלער געטהאָן וועגען מיין שיקזאַל...

געצוואונגענערהייט איז דאָס וואַסער אויף דעם ראָד געפאַלען. אויף דעם גרויסען, קאַלטען האַרצלאָזען ראָד...

איך האָב געהערט דעם דומפּפען קלאַפּען פון מיהל, דאָס איין טאָניגע ארבייטען און רוישען פון זיינע כלים, זיינע שווערע שטיינער, און האָב געפיהלט ווי דאָרט מאָהלט זיך מיין אייגען האַרץ, מיין אייגענער גייסט און ווי ער קען זיך ניט צומאָהלען...

די זומערדיגע פאַרנאַכט־זון האָט זיך אין דעם זילבער־שטראָם גע׳טובל׳ט און די לעצטע גוסס׳ע שטראַהלען זענען געפאַלען אויפ׳ן נאַסען ראָד און ער האָט זיי צוריבען...

פערטיעפט אין רעיונות בין איך ווייטער געלאָפען. איך האָב געוואָלט גרייכען דעם זונען־אונטערגאַנג... צום רויטען, אָנגעצונדענעם האָריזאָנט האָב איך געלעכצט. צו דעם שטילען, פייערדיגען באָל, וואָס קייקעלט זיך אַרונטער אין דעם מעלאַנכאָלישען חלל פון נאַכט און טאָג.

גאָט האָב איך צו הילף גערופען, גאָט און די זון.

אָבער נאָך האָט מיך געסטראַשעט די שטאָדט. פאַר איהר לעצטען קול האָב איך געציטערט, פאר דעם אומעטיגען בראזג פון די תיפלה־גלאָקען, וועלכע קלינגען שווער און טרויעריג זייער קריסטליכען „מערב“ אין דעמערונג שטונד.

דעם געשריי פון מאַרק האָב איך פיינד, פאַר דעם קלאַנג פון קירכען־גלאָק האָב איך מורא...

זוכענדיג רוה האָב איך איהם ניט געוואָלט הערען.

אויסמיידען האָב איך אויך געזוכט דעם סאַזשע־שוואַרצען וועג פון די רעלסען, ווייט פון דעם דאָזיגען שכל־וועג האָב איך זיך געדרייט, אום ניט צו פערנעהמען דעם סטראַשעדיגען סווישטש פון דער ציוויליזאַציע...

די נאַטור, די ווייכע, גלעטענדע, שטילע נאַטור האָב איך געזוכט. וואו די חלומות שפּראָצען אין דער געשטאַלט פון עפּעל־בליהונג, וואו די תמימות רעדט דורך דעם דופט פון דער ליליע און די שעמעדיגע אונשולד — דורך דער גליהענדיגער פ אַ ר ב פ ו ן ד ע ר ר ו י ז.

דער ווייטער ראַנד פון הימעל האָט געפלאַקערט ווי אַ גלאָז־שמעלצער. הינטער מיר איז געלעגען דער ישוב און אַנטקעגען מיר האָט געגלאָצט דער יונגער וואַלד. עפּעס אַ אונבעקאַנטער פויגעל האָט געצעהלט ספירה...

עס איז דונקעלער געוואָרען.

איך האָב זיך דערנעהנטערט צו די שטומע, טרוימערישע בוימער. האָב געהערט דעם פּולס פון דעם שמעקענדיגען זומער־אבענד, קלאַפּענדיג געזונד און רעגעלמעסיג, און מיר האָט זיך געדאַכט, אַז איך בין אויך געזונד...

צוויי געדיכטע, ברייטע, שוואַרצע, שורות, לאַנג און ברייט אָהן אַ ברעג, איבער זיי אַ שמאָלער, דונקעל־גרויער פּאַס.

דאָס איז דער וואַלד און דער הימעל.

אַ טיעפע מעלאַנכאָליע האָט אַרויסגעקוקט פון דאָרט.

איך האָב אויפגעשוידערט.

אַ קופּקע הויכע, ווייסע בעראָזעס זענען געשטאַנען ביי׳ם פינסטערען אַריינגאַנג פון אימה׳דיגען וואַלדים. עס האָט אויסגעזעהן ווי אַ וואַך פון געשטאָרבענע אַריבערגעדעקט מיט אויסגעצויגענע, קלאָרע תכריכים איבער די קעפּ.

מיר איז באַנג געוואָרען...

אַ פרעמדע וועלט, אַנ׳אונבעקאַנטע. פול מיט מרה שחורה, אומעט און איינזאַמקייט. געווירץ, פויגעל־שלוקערץ, מנוחה און פחד האָבען מיר אַנטקעגען געשלאָגען ווי אַ כשוף.

איך האָב דאָס ניט פערשטאַנען.

איך בין געווען מיט גאָט און דאָך אליין...

עפּעס האָט דורכגערוישט דורך די צווייגען.

אַ חיה? אַ גייסט?

עס האָט קיינער ניט געענטפערט.

מיעד און פערמאַטערט מיט צוטרובירטע פיס, וואָלט איך זיך אַוועקגעזעצט. האָב איך מורא געהאַט פאַר אַ שלאַנג... איך וואָלט זיך אויסגעצויגען אונטער אַ בוים, האָב איך זיך געשראָקען פאַר אַ מוראַשניק...

פינסטער!

עס איז געווען שאַ, חייליג און ערהאַבען, אָבער סמוטנע. איך בין אַ פויגעל, וואָס איז געבאָרען אין אַ קליעטקע, מיט פליגעל, אָבער ניט צו פליהען, מיט ליע־

בע צו די אָפענע פעלדער און מיט שרעק פאַר זייער פריהייט...

און דאָ איז קיינער ניט געווען מיט מיר. קיינער, נאָר דער וואַלד און איך און צו אונז האָט זיך געטוליעט די נאַכט. איך האָב זיך אומגעקעהרט מיט׳ן פנים צום שטאָדט און גענומען געהן האַסטיג צוריק... דעם גאַנצען, דונקעלען וועג צוריק... צוריק...

ווען איך בין געקומען אין שטאָדט האָט שוין אַלץ געשלאָפען און איך האָב זיך קוים, קוים דערוואָרט אויף דעם ווילדען, משוגעה׳דיגען גערויש פון די קאָכעדיגע גאַסען. איך האָב ווידער געלעבט...

ערב פריהלינג

עס איז נאָך קיין פויגעל ניטאָ;
עס האָט נאָך קיין רויז ניט געבליהט;
עס איז נאָך דער הימעל ניט בלאָה;
עס זיינען די וואָלקען נאָך גראָה;
דאָך פיהל איך שוין טיעף אין געמיט
זיך רעגען א הייליגעס ליעד,
וואָס זאָגט מיר דורך יעדווידער טאָן:
„דער ליעבליכער פריהלינג קומט אָן“.

שוין וועבט זיך אין הארצען א פרייד;
שוין קוקט די נשמה ארוף;
שוין אָטהעמט די איינבילדונג אוף;
שוין האלזט זיך דער גייסט מיט'ן גוף;
שוין איז די פאנטאזיע בעקלייד'ט.
דער אומעט דער שווארצער פערגעהט,
און לאנגזאם קומט אָן פון דער וויית
דעם לעבענס פערגעטערטע צייט.

דער בעזער ווינטער פליהט

מיט בליקען קאלט און קרום,
עס טרוימט די שוואלב א ליעד;
די טויטע ערד — א בלום;
דער שטומער וואלד — א קאָהר,
דער הוילער בארג — א קרוין,
דאָס איז דער טרוים פון יאָהר,
זיין צויבער שפינט זיך שוין,
און די געטרוימטע לוסט
קלינגט אָב ביי מיר אין ברוסט.

ערב פריהלינג!

איך פיהל ווי אַ כלי־זמר, וואָס גרייט זיך צו אַ נגיד'ישע חתונה. מיט א צייט פאָראויס פערהערט ער די פיעדעל, קנייפט יעדע סטרונע בעזונדער מיט ליעבשאַפט, שמייכעלט ווען עס געהט, און קוועלט פון יעדען איינציגען טאָן.

איך גרייט מיך צו דעם פייערליכען פעסט פון פריה יאָהר; ניט ווילענדיג גרייט איך מיך. דאָס פיעדעלע, וואָס הענגט ערגעץ אויף אַ געהיימען נאָגעל ביי מיר אין דער נשמה, הויבט אָן אַליין צו טרוימען פון דער קומענדער שמחה.

מיך אַרט ניט דער לוין, וואָס די מענשען צאָהלען. אויסנעהמען וויל איך. מבינים וועלען זיין, זינגער און שפּיעלער קומען אָן. פון ווייטע מדינות לאָזען זיי זיך צום קנס־מאָל אַראָב. מען טאָר זיך ניט פערשעהמען... און די קאָנצערטיסטען זיינען פאראיינס די מחותנים, מען דאַרף

ארויסגעהן זיי מקבל פנים זיין, אויפשפיעלען א שענעם „גוט מארגען“, א ווארעמען „סקאצעל קומט“ אויף א העכערען אופן... עס איז נאך העט, וויית צו דער גרויסער פרייליכקייט, דאך פיהלען זיך די הכנות און עס דאכט זיך די „חתונה“ איז שוין פאר'ן טיר:

די זון שטייגט אויף מיט מעהר גדלות; דער טאג נעהמט זיך מעהר צייט; דער הימעל רייבט זיך אויס די אויגען; די נאכט פערשווינד'ט איידער מען זעהט זיך ארום. די נאטור קען ניט מעהר אזוי לאנג שלאפען, א כלה שלאפט ניט נאהענט פאר דער חתונה... דער בארג הויבט אויף דעם קאפ און קוקט זיך ארום ווי שפעט דאס איז; דער וואלד פאנגט אן אויסציהען, אויסגלייכען די ביינער; דער טייך פרובירט ביסלעכווייז אראבווארפען זיין דיקע קאלדרע און כאפט א קוק אין דער הויך... א שליח מיוחד קומט, רוימט איין דער ערד א סוד אין אויער, גלעט איהר, גיט איהר איבער א גרוס און ווערט פערשוואונדען. די גערטנער, די פעלדער און די סעדער האבען שוין בעשטעלט זייערע טואלעטען, זיי זיינען שוין אין דער ארבייט... באלד וועלען זיי זיך דערלאנגען א פוץ אויס, אז מען וועט זיי ניט דערקענען:

די קעצעל־ווערבע וועט בענייען איהרע צווייגען מיט פלושענע קנעפלאך, פאפיליאטע, קליינע, חן'עוודיגע קעצעלאך... גלייך וועלען זיך בעווייזען בעז, עפעל־בליהונג, מירט, „מארגען־נחת'ן“ און געדיינק מיך־בליהמלאך; די טרויער־וויידען מיט די לאנגע, גרינע צופלאכטענע האר, די וויינערקעס ביי נאטור'ס כלה־בעזעצנים; די

גראזען און פעלד־בלומען, און קרייטעכער, — דער גאנצער עולם גרייט זיך...

דאס זיינען די „קרואים“, די געבעטענע, די גרויסע, רייכע משפחה, וואס האט געקראגען חתונה־בילעטען; אהן זיי איז די שמחה קיין שמחה ניט, אבער יעדער שמחה האט איהר פערשטערער, איהר אונגעוויגשטען גאסט, וואס דרייט זיך אריין אין מיטען ווי דורך א כשוף, און דער גרויסער יום טוב פון דער נאטור האט דעם מענש...

ער איז א ווייטער, גאנץ ווייטער קרוב, כמעט א פרעמדער. ער קומט ניט אלס מחותן, נאר אלס צוקוקער, אלס זייטיגער און אגב כאפען א ביסען, א שלונג טאן פון די טייערע מאכלים, א זופ טאן די ערפרישענדע משקאות...

דער מענש! ער גיט דעם פריהלינג ניט צו קיין חן און קיין כבוד. פערקעהרט, ער קומט זיך נאך רייצען מיט די אמת'ע מחותנים, די ערהאבענע חתונה־לייט; ער שפאציערט חוצפה'דיג צווישען די געפליגעלטע געסט, די בליהענדע, שמעקעדיגע פערזאמלונג, און טראגט אויפ'ן קאפ א קרוין מיט געשאסענע פויגלאך... די זיסע שנעבעלאך, וואס האבען געטשוויטשערט תפילות און געגאסען הייליגע מעלאדיען פול פרייד און האפנונג, — אט דיעזע הימעלשע פאפיאלען זיינען פערשטאפט מיט וואקס און בעפלעקט מיט גיפטיגע פארבען.

די פארפומירטע רויזען זיינען נאכגעקרימט, דער מענש האט זיי ארויסגעשטעקט א צונג דורך צייז און

פערקעל. די עדלע ליליע איז פאַראַדירט פון שטיקער בורלע און אפילו די ליעבע אליין, דאָס הייליגע קינד פון הימעל און ערד, איז אויך איבערגעמישט פון דעם פערגיינגליכען בעל עבירה...

דאָס איז דער מענש! ער איז זיך אויך מכין צו דער ליעבער צייט, ער לופטערט אויך אויס זיין שראַנק מיט פסולת און קלייבט זיך הערען דעם „דאָברי דזשען" פון דער אייביגער האָכצייט. אָרימער שטערבליכער! ווען ניט דיכטער און קינדער וואָלט ער ניט געהאַט ווער עס זאָל אויסקויפען זיין חרפה. זייער פרייד איז אַן אמת'ע, זייער בעגייסטערונג — ריין ווי אַ פערשלאָסענע קנאָספע, פון וועלכע קיין שמעטערלינג האָט נאָך ניט גענאַשט...

דערפאַר גרייט איך מיך און טראָג אַ רעגונג פון קדושה אין דער ברוסט. אַלע מיינע געפיהלען ווערען יום טוב'דיג געשטימט. ווייט אין בוזים פיפּצען שוואַלבען, איך הער זיי קוים, אָבער איך שפּיער, אַז זיי זיינען דאָ און באַלד וועלען זיי זיך פונאַנדער־גאָרגלען. מיינע חלומות פאַנגען זיך אָן פערוואַנדלען אין ליעדער, די ליעדער — אין לעבען און דאָס לעבען — אין נייע, ערהויבענע שטימונגען אָהן אַ סוף. די פאַנטאַזיע בעפעדערט זיך, די זעעלע ציהט איהרע זעלטענע קאַרעלען אויף אַ גאָלדענעם שנור פון האָפנונגען אַלס דרשה־געשאַנק פאַר'ן פריה יאָהר.

יעדער זונענשטראַהל וואַרמט מיר אויס אַ פרישע בלום אין האַרצען, יעדער ווינטעלע בלאָזט אויף אַ פערגעסענעם פונק, מיט יעדען מאָרגען שטעהט מיר אויף אַ

נייער חלום און מיט יעדען אַבענד געהט מיר אויף אַ יונגער שטערען. איך בין נאָך ניט אין גאַנצען דורכגעדרונגען מיט די געהויבענע פעסטליכקייט פון נאַטור'ס ערוואַכונג, אָבער באַלד וועט דאָס קומען. מיט דעם ערשטען שלוקערץ פון דער קוקאַווקע וועט אויפגעהן מיין געזאַנג; מיט דעם ערשטען מורמעל פון אַן אייזבעפרייטען טייכעל — דער שיר פון אָפענע פעלדער.

ערב פריהלינג!

איך פיהל ווי קיין שטערבליכער אונטער דער זון. די איינבילדונגס־קראַפט האַלט אין געבערען אויף דעם שוים פון דער פּאָעזיע. אַ גרויסעס וואָרט וועבט זיך אין מיין בעסערען „איך". אַ געהיימניס, וועלכען דער ווינטער האט צוגעהאַלטען דאָס מויל, פאַנגט אָן צו שעפּטשען צובראָכענע לויטען; דער פריהלינג וועט איהם עפענען די צונג און ער וועט זיך מאַכען הערען. איך פאַנג שוין אָן צו ענטציפערען זיינע קלאַנגען, מיר דאַכט זיי לעזען זיך „ליעבע"...

אָ, ליעבע, סוד פון לעבען!
דו איינצ'גער ציעל פון „זיין"!
דו דרינגסט אין הארץ אריין,
און מאכסט די זעעלע שוועבען
צו יענעם הויכען אָרט,
וואו גאָט מיט מענש זיך פאָרט...

וואָס איז דער מיין פון בליהען?

פון אַלעם, וואָס עס גרינט ?
וואָס שטיפט דער לינדער ווינד ?
וואָס קלינגען מעלאָדיען ?
עס איז דערפון דער גרונד :
צו האַלטען ניי דעם בונד.

אָ, ליעבע, הייל׳גע ליעבע,
דו הימעל׳ס העכסטער מיין !
נאָר דו און דו אליין
ביזט שאפונג׳ס גרויסע סיבה,
ביסט פריהלינג׳ס גרינער טרוים,
וואָס ווינקט פון יעדען בוים.

יאָ, די ליעבע, דאָס איז דער סוד פון די סודות, דער געבענשטער כח, וואָס בעוועגט די גלגלים, די בעהאַלטענע מאַכענאַציע פון די וועלטען. די וואורצלען קושען זיך אונטער דר׳ערד ; די צווייגען נעהמען זיך אַרום מיט אַ ליעבשאַפט ; די פויגעל טאַנצען ליעבעס טענץ אין דער לופטען ; די נעסטען אין וואַלד הענגען אויף ליעבע. דער זונענשטראַהל זוכט ליעבע אין בלומען־בעכער און די זו־מער־פויגעל ביי דעם שטראַהל, דער פריהלינג פעראייניגט זיי אַלע...
וואויל דאָס הארץ, וואָס קלאַפט נאָך פאַר׳ן פריהלינג און פיהלט שוין זיין גרינעם כשוף פון דער ווייטענס ; וואָס זעהט שפּראָצען די יונגע ליעבע אונטער די האַרטע הויט פון פערגעהענדען ווינטער !

געבענשט זיינען די נערוועז, וואָס ציטערען נאָך פון דעם זיסען גוואַלד פון דער בלומענצייט ; די אויגען — וואָס לייכטען נאָך אויף ווען דער טהאָל־שטראָם רונצעלט דעם שטערען און די מאָרגען־בלומען עפענען זיך !
איך האָב איהם נאָך ליעב, דעם פריהלינג ! איידער ער בעגריסט די וועלט, מאַכט ער מיר אַ בעזוך אין דער נשמה ; איידער די ערד דערזעהט איהם נאָך, געהט מיר שוין זיין אַראָמאַט דורך די גליעדער. טיעף אין מיר וואַקסט אויף די ליעבע ווי אַ יונגער זאַנג אויף אַ גריינע בייט, זי האַלט אין וואַקסען... אַ ביסעלע מעהר ליכט ; מעהר טוי ; מעהר זונענשיין — מעהר פריהלינג און זי וועט דורכברעכען די ברוסט מיט אַ הלל הגדול צו דער יונגער וועלט.

אָנהויב פריהלינג

מזל טוב דיר, ערד!
אך, ווי וואויל דיר ווערט!
אייביג איז בעשערט
דיר צו בלייבען שען.
דו ביסט לאַנג ניט אַלט,
פרישער לעבענס־גוואַלד
וועקט דיין יוגענד באַלד,
מינטערט אויף דיין חן.

דיין געבענשטער בליק,
דיין פערשוואונד'נער גליק
קעהרט זיך אום צוריק
מיט דעם פריהלינגס פּראַכט.
נאָר דער מענש אליין
וועלקט און מוז פערגעהן
מיט א שמערץ־געוויין
אין דער קאַלטער נאַכט.

דרום זיי מיר געגריסט,

מוטער, וואָס דו ביסט,
כל זמן דיינע בריסט
זויגען מיך נאָך אָן!...
איידער איך פערשווינד,
ווער דעם שאַטענ'ס קינד,
טרוים און אש, און ווינד,
און שפּיעל אוים מיין קאָן...

עס איז פריהלינג!

דער הימעל איז דורכזיכטיג און קלאָר, עס זעהען זיך די פּים פון דער שכינה.

בלאָה די יריעות פון אויבען און בלאָה דער טייך, וואו זיי שפּיעגלען זיך אָב, און צווישען וועבט זיך דער בלויער חלום פון דער יוגענד.

דאָ און דאָרט שוועבט אין דער לופטען אַ שטיק זילבער, ווי אַ שיף פון פּערל אין אַ ים פון לאזורע, און פערליערט זיך ערגעץ אין דער פערקלערטער ווייטקייט.

נאַאיווע בעגריפען, ווי נאַקעטעט נשמות, פליעגלען לייכט און לינד דורך לאַכענדע האָריזאָנטען, זאַפּען איין אין זיך די סודות הטבע און פערוואַנדלען זיך אין ליע־דער...

אַ שוואַלב קומט צוריק פון זוניגען זידען, מעסט די לופט, זוכט איהר אַמאָליגען נעסט, דערזעהט איהם פון ווייטען און לאָזט זיך זינגענדיג אַראָב אויף אַ בוים אָדע אונטער דעם געזשימס פון אַ הויז...

דאָס וואַקסען און שפּראָצען איז ניט מעהר קיין טרוים.

דער דאַרער, הוילער האָלץ בעקומט סמנים פון לעבען. די טויטע, אָבגעשטאָרבענע צווייגען, וואָס האָבען אויסגעזעהן ווי הייץ־מאַטעריאַל, ווערען בעזעצט מיט יונגע פליטערלאַך, וואָס בעווייזען זיך פּלוצלונג ווי דורך אַ שם. דער גאָרטען פאַנגט אָן ריידען אין גרינע היראָגליפען, וואָס דאַרפען ניט קיין ווערטער בוך...

דער אַלטער, צאָרענדיגער דעספּאָט, דער ווינטער, איז פערגאַנגען און זיין יורש עצר, דער פריהלינג, בעשטייגט דעם טהראָן מיט גנאָד און רחמנות... זיין קרוינונגס מאַניפעסט איז פרייהייט, זיין טהראָן־רעדע — גענוס פאַר יעדע בעשעפענים.

די געפאַנגענע געפיהלען געהען אַרויס פון זייער ענגע, קאַלטע תפיסה. אלל־דאָס שענע און ליכטיגע, וואָס האָבען רעוואָלטירט געגען דעם שרעקליכען טיראַן, טויכען אויף פון זייער דומפּפע בעהעלטענים און ווערען געקושט פון פריהלינגס זוניגע ליפּען, און בעזעעלט פון זיין פּאַרפומירטען אָטהעם.

די וועלט דערזעהט זיך אַליין און ווערט ענטציקט פון איהר אייגענע שענקייט. דער גייסט קומט אַרויס פון זיין איינזאַמע, צוריקגעצויגענע טיפקייט, צו וועלכע דער ווינטער האָט איהם מערדעריש פעראורטיילט; ער שיקט אַוועק זיין ווייסע טויב אויף דעם מבול פון מעלאַנכאָליע און זי קומט צוריק מיט אַ גרינע בלאַט אין מויל...

די תבה פון דער צייט בלייבט ענדליך רוהען אויף

די „הרי אררט" פון דמיון און דער שטערבליכער געהט ווידער אויף זיכערען באָדען... ער קניעט אַנידער אויף דעם פריינדליכען שויס פון יונגע פעלדער און פאַנגט אָן זייען און פּפלאַנצען, און בויען, און האָפען...

ניט מעהר איז די ליעבע איינגעקערקערט אין אָרמעטיגע ד' אמות פון א ערדישע געביידע; ניט מעהר זיינען ווענט פון לוים א מחיצה צווישען נאַטור און מענש; לוסטיג, ווי אַ שמעטערלינג אויף גליהענדע רויזען, טראָגט די פערליעבטע זעעלע איהרע זיסע וועהען אין גאָט׳ס אָפענעם לאַנד אריין.

דאָס איז אַ געהויבענער מאָמענט!

דער „ערב פריהלינג" האָט זיך פערוואַנדעלט אין פ ר י ה ל י נ ג, די הייליגע ערוואַרטונג איז מקוים געוואָרען. די פאַנטאַזיע האָט אויסגעבריהט איהרע פייער־פויגלאַך אין דער זון און האָט זיי איבערגעטראָגען ביי דעם דיכטער אין דער ברוסט פון וואַנען זיי צוקלינגען זייערע פריהלינגס־פּסאַלמען פאַר דער אייביגקייט...

נעבען די וואַסער־פאַלען זינגט ער, אויף די שמעקעדיגע קוסטען יאָגט ער נאָך דעם שאָטען פון קינדהייט און אונשולד, אויף די בעגרינטע סטעזשקעס מאַכט ער דורך דעם וועט־לויף צווישען געזאַנג און ליכט; ער פערהערט זיך מיט זיינע געפליגעלטע חברים און שלינגט איין די געדאַנקען פון די וועלדער.

די אמת׳ע ליעבע ערשיינט!

פריהער זיינען הימעל און ערד נאָהענט געוועזען אויס נויט; יעצט פערבינדען זיי זיך דורך שמחה. דער ווינטער

האָט דעם הימעל נידעריג און די ערד אָרעם געמאַכט; זיי פעראייניגט אָהן ליעבע־לוסט, אָהן וואַרעמען טריב פון צוזאמען לעבען, ווי אַ שקלאַווען־טרייבער בעליייגט זיינע דיענער מיט גוואַלד און קאַפריזען; דער פריהלינג אָבער האָט זיי געגעבען אַ מעגליכקייט זיך צו פערליעבען איינע אין די אַנדערע...

יעצט איז דער הימעל הויך און ליכטיג. ער האָט מעהר בלוט, מעהר גבורה, מעהר התלהבות און די ערד איז יונג און ליעבליך ווי אַ כלה. די ליעבע איז ניט קיין געצוואונגענע. עס קושען זיך הימעל און ערד, און דער ווידער־קול פון זייערע קלינגענדע ליפען ציטערט אָב אין די הערצער פון פערליעבטע.

עס איז פריהלינג, ווען די אייביגע שייכות צווישען הימעל און ערד ווערט מעהר בולט; ווען אונזער „טאַטע־מאַמע" בענייען זיך, און נעהמען זיך אַרום אָהן צערע־מאָניעס פאַר די אויגען פון זייער פאַמיליע, און האַלזען זיך אין געגענוואַרט פון זייערע קינדער...

און זייערע קינדער זיינען אַלע און אומעטום. אַלץ, וואָס שפראָצט, וואַקסט, לעבט, זינגט, און רעדט זיינען די פרוכט פון זייער געהיימע און אָפענע בעהעפטונגען. וואָס עס איז אָנגעגאַנגען אונטער די דיקע קאָלדרע פון ווינטער קומט ערשט יעצט צור ליכט... די נאָהנטקייט פון הימעל און ערד אין די שטילע בעטען פון פראָסטיגען דעצעמבער ווערט ערשט פער׳מסר׳ט פון פריהלינג, בע־שטעטיגט פון זומער און מאַניפעסטירט פון הערבסט... אַ

יאָהר אין דער נ אַ ט ו ר איז ווי דער פרוכטפולער זיווג פון מענשען.

ווער קען דאָס פערטשאַדען דעם מח מיט׳ן רויך פון ערנסטע בעטראַכטונגען ווען דער מאָרגען קומט אָן מיט אַ שמייכעל אויף די בערג און דער טאָג שפאַציערט אין מאַיעסטעטישען פראַכט איבער די טהאָלען; ווען אַ יב קרייטעכער פאַנגען אָן דורכברעכען די אויבערפלעכע פון פעלד ווי די ערשטע ליעבעס ליידען דעם ווייסען בוזים פון אַ יונגע פאַרשוין?

דער ערנסט פון דער אויפגעשפראָצטער לעבענס־צייט דערטרינקט זיך אין צייט׳ס אייגענעם צויבער, וואָס וויעגט זיינע ווייכע וועלען איבער די גרינסען. די האַרטסטע שאלות ווערען צושמאָלצען אין חשק פון גענום ווי שטאָהל אין אַ טיגעל.

עס איז אַ וואונדערבאַרע פאָרשטעלונג!

די וועלדער און פעלדער, און טייכען שפיעלען אַ מין כשוף־פאַנטאמינע, זיי שפיעלען אויף שטום־לשון, זיי דזשעסטיקולירען, מאַכען מינעס, שמייכלען, לאַכען, וויינ־קען; זיי אַרט ניט אויב מען פערשטעהט זיי אָדער ניט... אָבער ווער קען זאָגען ער פערשטעהט ניט, ווען די אָווער־טורע פון פויגעל־אָרקעסטער גיט איבער אין טענער דעם אינהאַלט פון דער הייליגער־ אידיליע?

איך בגרייף דאָס, איך זעה דאָס און פיהל דאָס. איך בין דאָס „פובליקום". איך פאטש „בראוואָ" מיט דער נשמה, מיין פיהלענד האַרץ שרייט „ביס", מיין ליעד רעדט ארויס, וואָס די נאַטור פערשוויינט... איך וויים, וואָס דער

פריהלינגס־רעגען זאָגט צו דער ערד, וואָס דער טהאָל־שטראָם מיינט, רוישענדיג צווישען די פעלד־גראָבעגס, איך פערשטעה פאַרוואָס דער בליץ שפּאַלט די הייך און די ווערבע איז טרויעריג... איך לייען די גרינע, נאָר־וואָס אַרויסגעשפּראָצטע פּופּטשיקעס אויף די צווייגען, די דראָבנע, יונגע בלעטעלאַך, די רש"י־כתב פון דעם גרויסען אונשטערבליכען ספר...

און בין איך דען נאָר דאָס פּובליקום? בין איך אויך ניט איינער פון די טאַלענטע? שפּיעל איך דען אויך ניט מיט אין דער מיסטישער טהעאַטער־שטיק אַ גרויסע ראָלע? בעוואוסט אָדער אונבעוואוסט שפּיעל איך... דער מענש איז אַן אַקטיאָר און אויב ער איז נאָר געשאַפען צו אַפּלאָדירען, איז דאָס זיין ראָלע. אָהן אַ פּובליקום איז קיין פאָרשטעלונג. ווען דער גרויסער דראַמאַטורג, וואָס וואוינט איבער די שטערען, האָט פערפאַסט זיין געניאלעס ווערק, האָט ער נאָכדעם געשאַפען דעם „פּאַט־ריאָט", דעם בראַוואָ־פּאַטשער, וואָס זאָל איהם ארויסרו־פען אויף דער ביהנע...

דערפאר ווער איך אַזוי ענטציקט ווען דער שווערער פאָרהאַנג פון ווינטער הויבט זיך אויף און די געטליכע סצענע טרעט אַרויס אין פאָדער־גרונט. איך בין געבאָ־רען זיך צו בעגייסטערען, דער ענטהוזיאזמוס ליעגט מיר אין די ביינער און מיין מויל געהט איבער מיט אַ איננינ־סטען „הורראַ" פאר דער „תחית־המתים" פּיעסע געשפּיעלט פון אייביגע קרעפטען אויף די ברעטער פון לעבען...

די ערד און איך

(א פריהלינגס־גרוס).

גוט יום טוב דיר, בעניימע ערד, וואָס שטעהסט פער־פּוצט און בשמים'דיג צו געפעלען דאָס לעבען!

ווי הערליך דער אַלטער געניטער „מאָדיסט" האָט דיך בעקליידט, אַז עס בלאנקט פון דער וויימען!

דאכט זיך דער זעלביגער פאַסאָן, וואָס פאר אַ יאָה־רען, דער זעלביגער „שניט", די זעלביגע פליטערלאך, גאַ־לוינדלאך, קוקאַרדעס, קוויטלאך, בלימעלעך, טאשמעס, די זעלביגע קאָלירטע בענדער שלייפען און אויסגעצאַצ־קעטע שניר, דאָך ליעגט אויף אַלץ אַזאַ נייקייט, אַזאַ נשמה־לוסט, אַז לעבען געהט אוים נאָך דעם...

און ווען און וואו איז דאָס אַלץ געמאַכט געוואָ־רען? וואו איז די געהיימע ווערקשטאַט און וואו זיינען די געזעלען? ווער האָט דאָס אַלץ גענייט, געהעקעלט, געגעלט, געפאָרבען, געמאָסטען, צוגעפאסט און אָבגע־בראַכט?

איז דאָס געשעהן ערגעץ איבער די וואָלקען, איבער

דעם געגרייך פון די שטערבליכע, איבער די מעגליכקייט פון זייער בליק, כדי זיי זאָלען ניט שטערען די בעלי־מלאכות אין זייער עדעלע בעשעפטיגונג, וועלכע שרעקט זיך פאַר אַ׳ן עין הרע?...

אָדער איז דאָס געאַרבייט געוואָרען אונטער דיין אייגענעם שטומען צודעק, געציערטע ערד? האָסט זיך דאָס אפשר גאָר אַליין בעקליידט, אַליין דיינע חתונה־בגדים געמאַכט?

אפשר זיינען זיי גאָר ניט קיין נייע? דו האָסט זיי נאָר געהאַט בעהאַלטען אַוועקגעלייגט, אָבער זיי זיינען די זעלביגע פון פריהער, פון אַמאָל, פון גאָר, גאָר אַמאָל נאָך פון ששת ימי בראשית?...

דו נעהמסט זיי אפשר יעדען פריהלינג אַרויס און יעדען הערבסט לייגסטו זיי ווידער אַריין אין די געהיימע שופלאָדען פון דער נאַטור, וואו זיי בלייבען גאַנץ אין זייער פרעכטיגקייט, ניט צוקנייטשט און ניט פערפלעקט?...

אָ, דו געבענשטע בעל הבית׳טע, דו שוינערין, וואָס ניצט איהר טואַלעט זייט די פערזאַמלונג פון די וואַסערען אין איין פונקט, זייט די זון האָט דיך צום ערשטען מאָל בעגריסט און צוגעשוואָרען פריינדשאַפט — און דאָך איז זי ניט אָבגעניצט, דיין טואַלעט, דאָך איז זי אַזוי מחיה־דיג געשמאַק, אַזוי פערפיהרעריש מאָדנע, אַזוי שמעקעדיג פריש, אַז די וועלט שטוינט פאַר בעגייסטערונג.

און וואָס עלטער דו ווערסט, אַלץ שעהנער, אַלץ מאָדנער, אַלץ צויבערהאַפטער, אַלץ צוזאָגענדיגער, אַלץ אינ־

טערעסאַנטער ווערסטו, אַלץ מעהר וויל דאָס לעבען זיך ניט שיידען מיט דיר, אַלץ מעהר ליעבט עס דיך...

דו ווערסט גאָר ניט מיאוס, ניט אַלט, ניט אָבגעבליאַקירט, ניט „צוגעגעסען“; פערקעהרט, ווערסט נאָך מעהר איינגעבאַקען אין האַרצען, דו קוויקסט ווי אַלטעס וויין, ווי יונגע שענהייט, ווי מאָרגען־ליכט. און ווי דו וואַקסט אַלץ אין אייביגע יוגענד און הימלישען חן אַזוי וואַקסט דיין אייביג־נייע גאַרדעראָב, וואָס פערנעמט דאָס אויג און רופט אַרויס אַ הייליגען „התחדש“...

לערען מיך, דו אונפערענדערליך שענע, דעם סוד פון אייביגע יונגקייט, די חידה פון שטענדיגע נייקייט, דעם רעטזעל פון אַזאַ געטליכע בעלי־בית׳עשאַפט ווי דיינע! וויז מיר אָן ווי צו פערהיטען מיינע געדאַנקען פון מאָיל, מיינע געפיהלען פון וועלקען, מיין שטרעבען פון מיעדקייט, מיין וואונש פון יאוש און מיין שאַפען פון אונטערגאַנג... ענטפלעק מיר דעם אָרט פון דיין הייליגען קאַמאָד איך זאָל דאָרטען קענען בעהאַלטען מיין גייסטיגען „שטאַט“ פון די פערדערבליכע צייהנער פון דער צייט!

איך קלעהר און קען ניט דערקלעהרען.

און וואָס אייגענטליך ליעגט דיין מאַגנעט, וואָס געווינט די דורות און האַלט דאָס לעבען נעבען זיך ווי מיט כשוף? מיט וואָס בעהערשסטו די יאָהרהונדערטען זיי זאָלען דיך בעזינגען און פערהייליגען? אָ, ערד! איז דאָס דיין שיינבאַרע אונשולד, דיין אונגעקינצעלטע האַלטונג און דיין אונענדליך גרויסע געדולד, אָדער איז דאָס דיין איגנאָרירען די, וואָס טרעטען דיך, דיין ניט קימערען זיך

אום קיינעם, דיין גלייכגילטיגקייט צו אלץ און צו אלעמען, דיין שטילעס „אוועקקוקען“ וואס זעהט אלעס?

איז דאס ל י ע ב ע, איז דאס א כ ט ו נ ג, וואס די וועלט האט צו דיר, אדער איז דאס בלויז די געוואוינהייט, וועלכע לאזט זיך ניט אפרייסען פון דיין גרינעם ווינקענדען פארטוך?...

פוצטו זיך דאס טאקע מיט א חשבון: אום צו געווינען, צו פערלאקען און צו פערפיהרען, אדער דו ציערסט זיך צוליעב זיך אליין און דו ביסט נאר דאס וואס דו ב י ס ט, זיך ניט חנפה׳נדיג צו דיינע פערעהרער און חסידים?

אפשר ביסטו גאר ניט אזוי נאאיוו ווי דו ערשיינסט, אזוי אונשולדיג ווי עס דאכט זיך... אפשר ברענסטו און ציטערסט פאר ליידענשאפט, נאר דו קענסט אזוי בעהערשען, פערדעקען וואס אין דיין קאכעדיגען שוים געהט פאר, אז דיין זינדיגער פערלאנג זאל ענטרינען דעם בליק פון פערדעכטיגונג?... אפשר ביסטו גאר ניט אזוי שען און דאס איז בלויז דער יצר הרע־טריב פון אייביגען „ווערען“ און „זיין“, וואס ציהט צו דיר דאס לעבען מיט ליעבעס־בענדער, וואס זיינען שטארק ווי דער טויט?...

איך ווייס ניט!

עס איז פריהלינג, און איך קען זיך ניט אפרייסען פון דיין מאיעסטעט. טויזענד פלאטערענדע הלומות ליעגען אין דיינע פערבלומטע פאלטען און א הימעל מיט רוחניות וועהט פון דיין בליהענדיגען פנים. וואו איך געה שוועבט מיר דיין צויבער ענטגעגען. דו רעדסט צו

מיר דורך דעם פארפומירטען ריח פון די לאנקעס, דורך דאס מורמלען פון די בעהאלטענע קרעניצעס צווישען די בערג, דורך דעם הוזש פון ביהן און דורך דעם עדעלען געזשום פון דער פרעהליכער פליעג.

וואו ביסטו פריהער געווען, דו יונגע בת מלכה ערד? ביסטו דאס די זעלביגע וואס מיט א פאאר חדשים צוריק, אדער איז דאס געווען דיינע אן אלטע שוועסטער, א זקנה, א פערוועלקטע, אויסגעלאשענע בתולה, וואס איז פערזעסען ביז דעם גרויען צאפ? א, ניין! דאס איז ניט דו געווען! יענע איז געווען א גרויע, מיט איינגעשרומפענע באקען, מיט א קאלטען, פראסטיגען אטהעם, מיט איינגעפאלענע בריסט ווי ניט קיין אויפגעגאנגענע קידוש־חלה; מיט א פערוויאנעטען בוזים, וואס איז קיינמאל ניט בעריהרט געווארען מיט די גליהענדע הענד פון דער זון; וואס איז ניט געגלעט געווארען פון לוסט, און ליעבע, און זיסע טרוימען און איז אזוי פערלארען געווארען אין זיך אליין...

איך בין ערשטוינט!

קליידער קענען קיינמאל ניט אזוי פערענדערען א געשטאלט, אז מען זאל עס ניט מעהר דערקענען ווי איך דערקען דיך ניט... דו ביסט די אייגענע, וואס לעצטען פריה יאהר, אבער ניט די זעלביגע, וואס איך האב ווינטער געזעהן... איך ווייס דיך און איך ווייס דיך ניט. א שטילע, אנגענעהמע שרעק אומשפינט מיך, איך פריי זיך און ציטער. טאמער ביסטו גאר א מכשפה און איך געפין זיך אין מיטען פון א זעלטענעם בלענד, וואס פער־

כמאַרעט דאָס בעוואוסטזיין און פערוויעגט די ווירקליכקייט אין אַ דרימעל פון פיעל פארביגע דמיונות.

איך האָב מורא, אַז דו ביסט צו שען, צו ערהאַבען, צו ליעבליך און צו רייצענד צו זיין אַ'ן אמת... אונזער ערד איז צו ביטער, צו טרויעריג, צו נאַס פון בלוט און טרערען, צו פיעל אָנגעפילט מיט דעם יאָמער פון בעטראָגענע האָפנונגען. און דו ביסט אַזוי מילד, אַזוי האַרציג, דיינע בעגרינטע וויזען ווינקען צו גענוס, דיינע רייכע פעלדער דערצעהלען פון איבערפלוס און צופריעדענהייט... דיינע בליהענדע בוימער פערטרויען די סתרי־תורה פון העכערער ליעבע און דיינע פויגעל ענטציפערען די בשורה פון אַ גייסטיגע ערלייזונג, אויף דיינע זילבערנע וואַסערען שטיפט די פרייד, אין דיינע פערשפיצטע בערגנעסטען די פאַנטאַזיעס און אין דיינע פרוכטבאַרע טהאָלען טאַנצען די תענוגים.

אָ, ווען איך זאָל זיך פון אָט דעם דאָזיגען כשוף קיינמאָל ניט אויפכאַפּען, ווי גוט וואָלט מיר געווען! ווען איך זאָל דאָס שטענדיג קענען מיט אַזאַ גן עדן נחת וואַנדלען צווישען דיינע אָפענע, בעלעבענדע אַלעען פון געווירציגע בלעטער און בלומען, אָ, ערד, מיט דער לערכע איבער'ן קאָפּ און צוויט אונטער די פיס; ווען אין די פערבאָרגענע קעמערלעך פון מיין מאַרך זאָל קיינמאָל ניט אויפשפּראָצען דעם ספק און צווישען די פלאַמענדע קוסטען פון מיינע געפיהלען זאָל ניט אַריינקריכען די קאַלטע שלאַנג פון פערדרוס; ווען איך זאָל ניט דאַרפען

מישען דיינע פערל מיט מיינע טרערען און דיינע לוסטגערטנער מיט מיין יאוש!

חלומות... חלומות...

בין איך דען שוין ניט פער'סמ'ט פון צווייפעל, געביסען פון פערדרוס און בעטרונקען פון יאוש? ציטערען דען ניט מיינע פייכטע ברעמען איבער פולע אויגען און פלאָנטערען זיך ניט מיינע טריט ווי ביי אַ שכור פון אַן אונערקלעהרליכען שמערץ? ווען איך קניע אַנידער צו קושען דעם הויך פון דיין פרומע ליליע, אָ ערד, ווילט זיך מיר פאַראיינם אַ גראָב טהאָן מיט די נעגעל אין דיין ריכענדען לייב צו זעהן דעם וואָרים... ווען איך בעוואונדער דיינע גרינע בלעטער ווילט זיך מיר קוקען אויף זייער לינקע זייט און זעהן די מיאוסע נעט מיט וועלכע זיי זיינען צונויפגעשטשאָבעט...

די רויז פרעהט מיך ניט אַזוי ווי איהר דאָרען שטעכט מיך...

גענוג! דו ביסט שען מיט אַ „נור“, איך קען דיר ניט אין גאַנצען געניעסען. גליקליך זיינען די, וועלכע זעהען נור, וואָס זיי זעהען, — איך זעה צוויי מאָל...

מענש און אייביגקייט

(וועגען ניי־יאָהר).

עס פליהען די טעג
אָהן וועג און אָהן שטעג,
ווער מערקט ווי זיי טומלען אוועק?
אָט ביסטו א קינד
און זעה ווי געשווינד
ביסט אלט און פערמאטערט א שרעק!

אָפט שטעלט מען זיך פאָר
די יונגע פּאָאָר יאָהר,
אָפט גיט זיך פון לעבען א קלעהר,
און וועה, מען דערפיהלט
די צייט איז פערשפּיעלט,
עס לעבט זיך ניט, לעבט זיך ניט מעהר!

דאָך ניט נאָר אליין
דער מענש מוז פערגעהן
אזוי ווי קיינמאָל ניט געוועז,

אויף אלץ, וואָס איז דאָ,
מוז קומען א שעה,
די לעצטע מינוט מוז געשעהן.

מיר שטעהען ביי דעם שוועל פון אַ נייעם יאָהר.
אַ נייער יאָהר, וואָס איז אַ יאָהר?
מיר ווייסען ניט וואָס דאָס איז.

מיר האָבען ניט קיין בעגריעף פאַר די יאָהרען און קיין חשבון פאַר דעם לעבען, אַן אייביגע רעטענים איז די וועלט.

פערגאַנגענהייט, געגענוואַרט, צוקונפט, דאָס זיינען בלויז נעמען פון זאַכען, וואָס האָבען קיין ממשות.

די פערגאַנגענהייט איז אַ'ן אָבגע'חלומ'טער חלום, די געגענוואַרט — אַ חלום, וואָס ווערט ערשט גע־יחלומ'ט, און די צוקונפט — אַ חלום, וואָס דאַרף נאָך גע־חלומ'ט ווערען.

ווי אַ וואַוויאָרקע, וועלכע דרייט זיך אויף אַ רעדעל, מיינט, אַז זי איז איינגעלאָפען ווער־ווייס ווי ווייט און זי דרייט זיך מיט אַלע כחות אום גיכער צו קומען אויף אַן אָרט, אָדער צו ענטלויפען פון איהר געפאַנגענשאַפט, אָבער אין אמת'ען בלייבט זי אַלץ אויף דעם זעלביגען פלעק, — אַזוי דרייען מיר זיך אויף דעם רעדעל פון דער צייט, מיינענדיג, אַז מיר פּראָגרעסירען; מיר שפּאַנען פאָראויס, אָבער מיר בלייבען דאָך אויף דעם אייגענעם פונקט, ביז מיר ווערען מיעד און פערמאַטערט און אַן אַנדער „וואַוויאָרקע" פערנעהמט אונזער רעדעל...

פונקט ווי דער זעלביגער אַלטער, אייביג־יונגער ים פּאַטשט אַלץ דעם זעלביגען ברעג, אַזוי שלאָגט אַלץ דער זעלביגער ים פון דער צייט דעם האַפען פון לעבען.

ביידע: אי צייט אי לעבען זיינען אונפערענדערליך: דער זעלביגער ים, דער זעלביגער האַפען.

ביי׳ם שוועל פון אַ נייעם יאָהר!

דאָס האָט זיך בלויז דער אַלטער יאָהר איבערגעדרייט און זיך אומגעקעהרט צוריק. מעהר ווי פיער יאָהרעס צייטען האָט ניט די וועלט. פיער סמנים האָט די נאַטור אונז געגעבען אָן וועלכע מיר זאָלען דערקענען אונזערע אייביגע נישטיגקייט און דאָס אָנרופען מיט אַ נאָמען.

מיר לעבען נאָר איין יאָהר!

ווען די גרויסע, פלאַמענדע הימעלס לאַנטערנע האָט זיך אָנגעצונדען און פערלאָשען 365 מאָל, רופען מיר דאָס „יאָהר“. מיר מיינען, אַז מיר זעהען אַלץ נייע טעג, נייע וואָכען, אַז דער „נעכטען“ איז געשטאָרבען און וועט זיך שוין מעהר ניט אומקעהרען צוריק און דער „היינט“ איז אַ יונגער, אַן אונשולדיגער, ערשט געבאָרענער, ערשט יעצט אַרויס פון דעם גרויסען, ליכטיגען אוצר פון טעג.

אין אמת׳ען אָבער איז דאָס דער פאַלשער, ביטערער, טרויעריגער „נעכטען“, דער פערשאָלטענער רמאי, וואָס האָט אָבגענאַרט די חכמים פון אַמאָל און וועט פערשווינדלען די פילאָזאָפען פון דער צוקונפט. דאָס איז דער זעלביגער אונגליקליכער, אויסגעשפּיעלטער קאָרט ערשיענען אין אַ נייעם קאָן...

אַלט איז די נשמה פון דער וועלט, אָבוואָהל מיר בעגריסען אַלץ נייע דורות. „סובב, הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח“, עס דרעהט זיך, געהט פאָרווערטס דער גייסט און קעהרט זיך ווידער אום אויף דעם זעלביגען אָרט צוריק.

אין דעם זינן זיינען ריכטיג די ווערטער פון קהלת: „דאָס, וואָס איז, דאָס איז געוועזען און וועט זיין, ניטאָ קיין נייעס אונטער דער זון“. דער מענש וועט אייביג וויסען און ניט וויסען, קעמפּפען און ניט דערקעמפּפען. אייביגע נצחונות און אייביגע ניעדערלאַגעס. „עס דרעהט זיך דער גייסט און קומט ווידער אויף דעם זעלביגען אָרט צוריק“.

און ווי שען, ווי ליריש היינע האָט דאָס אויסגעדריקט! —

דאָס פרויליין שטאַנד אַם מעערע
זויפצטע לאַנג אונד באַנג,
עס ריהרטע זיע זאָ זעהרע
דאַס זאָננענאונטערגאַנג.

מיין פרויליין זיי׳ן זיע מונטער,
דאַס איזט אַן אַלטעם שטיק;
היער פאָרנע געהט זיע אונטער
אונד קעהרט פאָן הינטען צוריק.

ווי אַזוי קומט אָבער דאָך די פערשיעדענע ענדערונ־

גען אין דער צייט, די שטענדיג־נייע בעוועגונגען אין דער וועלט און די אימער־איבערראַשענדע געשעהעניסען ווען די יאָהרען זיינען אַלץ די אייגענע?

פון דעם זעלביגען מקור, וואָס דער אַלטער ים בעקומט זיינע פערשיעדענע נייע וועטערונגען, שטורעמס און געוויטערס, און די אַלטע נאַטור איהרע אַלערהאַנדיגע אונגעריכטע קאַפּריזען, וואָס מאַכען ציטערען אונזער קורצען אויפהאַלט אויף דער נאַרישער ערד.

מיר ווייסען ניט, פערשטעהען ניט די טיעפע, אינערליכע סודות פון לעבען.

די גרויסע, וואונדערליכע וועלט־געשיכטע איז ניט מעהר ווי אַ פּנקס פון ים־נסיעות בעשריעבען פון אַלטע, געניטע מאַטראָזען, פון ערפאַהרענע שיפס־קאַפּיטאַנען... די היסטאָריע פון שטייגען און פאַלען פון נאַציאָנען איז בלויז אַ רעקאָרד פון עבבא און פלוט אויף דעם ים הגדול פון דער אונענדליכקייט און אונזערע אַלע חשבונות און ספּעקולאַציאָנען וועגען די צוקונפט זיינען ווי בעריכטען פון אַ וועטער־ביוראָ: זאָנשיין, וואָלקען, רעגען, שטורמס פון פערשיעדענע זייטען א. ז. וו.

אונזערע דיפּלאָמאַטען, סאָציאָלאָגען און פילאָזאָפען זיינען בלויז וועטער־נביאים, שטערען־זעהער. איין מאָל טרעפען זיי און הונדערט מאָל ניט. ניטאָ קיין קל וחומר'ס אין דער געשיכטע פונקט ווי אין דער נאַטור.

אַלע סמנים ווייזען אויף אַ שטאַרקען נאָרד־ווינד, וואָס וועט רייסען דעמבעס און איבערקעהרען בערג, עס

איז אָבער גראָד אַ מילדער זומער־וועטער, די זון שמייכעלט און די שפּאַציער־שיפלאַך גליטשען זיך אויף וועלען פון זילבער.

און פערקעהרט.

ווי עהנליך דער אויפשטאַנד פון א י י ן לאַנד צו די רעוואָלוציאָן פון אַן אַנדער לאַנד, דאָך איז דער סך הכל אַן אַנדערער. אין איין מדינה האָט דאָס פאָלק געקעפט דעם קעניג און אין די צווייטע — קעפט גאָר דער קעניג דאָס פאָלק...

עס איז אַלזאָ דער זעלביגער ים, די זעלביגע נאַטור, נאָר אַנדערע אונערקלעהרליכע סיבות, וואָס פערענדערען דעם פועל־יוצא, אָט דאָס איז אונזער לעבען, אָט דאָס איז די צייט, אָט דאָס איז די וועלט. זי איז ניי און אַלט און דאָך ניי.

ביים שוועל פון אַ נייעם יאָהר.

שווידערענדיג ביי דיעזען מיסטישען, רעטהזעלהאַפטען שוועל שטעה איך מיט אַ קלאַפּענדיג האַרץ צווישען דעם „אַלטען“ יאָהר און דעם „נייעם“, צווישען אַ בלייכען, אויסגעלאָשענעם ציפער און דעם ליכטיגען, ווינקעדיגען ציפער, וואָס מיר אַליין שרייבען אויף... אַ שטיקעל ביטערנים צווישען די צוויי צובראָכענע מצה'ס „פערגאַנגענהייט“ און „צוקונפט“, ביי דעם חידות־פולען „סדר“ פון לעבען, הער איך ווי די אייביגקייט זאָגט איבער מיר „כן עשה הלל“ און איך פיהל ווי איך ווער פערשלונגען...

מיעד, פערמאַטערט פון דרייען דעם ראָד פון אונזער שרעקליכען עקזיסטענץ, וועט מיך דער נייער יאָהר, —

דאָס הייסט דער פֿ ע ר ג אַ נ ג ע נ ע ר יאָהר, וואָס האָט געמאַכט זיין אַלטען „בואי בשלום“ און האָט זיך אומגעקערט צוריק מיט'ן פּנים צום עולם, — יאָ, וועט מיך אָט דער זעלבער אַלטער־נייער יאָהר געפינען שוואַכער, טויטער ווי פאַר אַ יאָהרען און דאָס וועט אַלץ אַזוי לאַנג דויערען, ביז ער וועט מיך אַ מאָל אין גאַנצען ניט געפינען.

וועל איך אָבער דעמאָלט פעהלען? וועט בלייבען מיין אָרט ליידיג? וועט ערגעץ אומבלאָנדזשען עלענד מיין ליעבע, וואָס איך האָב געדאַרפט געניסען, מיין קאַמפּף, וואָס איך האָב געהאַלטען אין קעמפּפען, דער פלוך און די ברכה, וואָס איך האָב אַרויסריידען געדאַרפט?

חלילה!

דאָס לעבען איז מיין יורש.

ער פערגעהט ניט מיט מיר; ער קלעפּט צו דער צייט. טריט און טריט געהט ער מיט איהר דורך טאָג און נאַכט אָהן די קלענסטע ענדערונגען. דאָס זעלביגע לעבען, וואָס האָט מיר געגעבען אַ וויעג וועט מיר געבען אַ קבר; ער וועט אַפילו נאָך מיר קיין קדיש ניט זאָגען, קיין „יאָהרצייט“ ניט שטעלען. ירש'ענען וועט ער גלייך אַלע מיינע גענוסען, ליידענשאַפטען און הנאה'ס.

„עס שיינט די זון, עס פערגעהט די זון און וועלט בלייבט וועלט“.

איך וועל קיינעם ניט פעהלען, אַפילו ניט זיך אַליין...

וואו וועל איך אָבער אַהינקומען?

דאָרט, וואו איך בין אַהינגעקומען נעכטען, דען מיין נעכטיגער „איך“ איז שוין אויך ניטאָ און דאָך זעהט מען ניט, וואו ער איז נעלם געוואָרען.

איך וועל זיין דאָרט, וואו מיין לעצטער טרוים, מיין לעצטער געשטאָרבענער וואונש: — אין ערגעץ־ניט, וואָס איז אומעטום.

ערד־ציטערנים

(אויף דעם גרויסען אונגליק אין איטאַליען).

עס ציטערט די ערד און שלינגט
אין איהרע טיעפע גריבער,
א דור נאָך א דור פערזינקט,
מיר בלייבען קיינער איבער.

אַן ערד־ציטערניש אין איטאַליען.

וואו, ווען און אונטער וועמען ציטערט ניט די ערד?
ווער פון די שטערבליכע געהט אויף זיכערען גרונד?
האָבען מיר ניט יעדען טאָג מיליאָנען נייע קברים?
אויף וועלכען בייט וואַקסען קיין בית־עולם בלעטלאך?
אונזער שפייז שפּראָצט פון צופוילטע קערנער, מיר פיטערען אונזער לעבעדיגען „היינט" מיט דעם טויטען „נעכטען" און איין „אַמאָל" פערשלינגט דעם צווייטען.

אויב די נאַטור עפענט ניט אליין אונזערע גריבער, גראָבען מיר זיי מיט אונזערע אייגענע הענד, אויף אַ נאַטירליכען און אוננאַטירליכען אופן געהען מיר אונטער, מיר בלייבען קיינער ניט פון אויבען.

די קינדער טרעטען אויף זייערע עלטערען, דורות אויף דורות טראַמפּלען, עס איז אַן אייביגע ערד־ציטערנים.

יעדע נייע חברה מוז האָבען אַ נייעם בית־עולם, מיר מאַכען בעלער און „פּיקניקס" צו קויפען קרקע, ביי אונזערע גרעסטע עליות זיינען מיר מנדר אויף אַ בית־עלמין, וועלכער האַלט אין איין ציטערען און פערשלינגען זיינע חברה־ברידער.

יעדע זונען־אונטערגאַנג צעהלט מעהר קברים ווי דער מאָרגען־שטערען. ניין! ניט מיר בעזיצען גרונט־אייגענטהום, מיר זיינען דער אייגענטהום פון גרונט, פון אָבגרונט, אונזערע גרעסטע פּריצים מוזען ענדליך פוילען אין דעם באָדען, וואָס זיי האָבען בעזעסען, זייערע אייגענע ווערים פרעסען זיי אויף, זיי האָבען גאָר ניט געוואוסט, אַז די ערד ציטערט אונטער זיי און מיט נאַרישען שטאָלץ, קאַפּריזען און רשעות האָבען זיי געמאַכט ציטערען זייערע שקלאַפען.

אַן ערד־ציטערנים אין סיציליען און קאַלאַבריען.

דאָס האָט זיך בלויז דער טוידט אַביסעל צוגעאיילט.

די זוניגע איטאַליען מיט איהר טיעף־בלויען, לויטערען הימעל, מיט איהר בשמים'דיגע לופט, פול געווירץ און טרעלען, מוז גראָבען איהרע קברים פונקט ווי די קאַלטע, מרה־שחורה'דיגע גרינלאַנד, קיינער איז דאָ זיין אייגענער בעל הבית, איינציגווייז אָדער קהלות־ווייז, פריהער אָדער שפּעטער — אונזער סך־הכל לייענט זיך „בית־עולם".

די גרויסע, ווי די קליינע, שטאַרבען און זיינען ניטאָ.

משה׳ן האָט גאָט אַליין בעהאַלטען אויפ׳ן באַרג נבו און קורח׳ן האָט די ערד פערשלונגען, די אונטערשטע שורה: — זיי לעבען ביידע ניט מעהר.

אַז גאָט בעגראָבט איז מען אויך אַ מת, שטאַרבען „בנשיקה” איז אויך געשטאָרבען.

די ערד האָט אונז אַלעמען פיינד און איהר גערדולד, וועלכע לאָזט אונז דאָ קריכען, איז נאָר אַ חסד. אָפט קע־נען זיך די קברים ניט דערוואַרטען אויף אונז; אָפט זיי־נען מיר צו לאַנגזאַם, עפענען זיי זיך אַליין און שלינגען אונז איין. זיי פערשפּאָרען אונז קבורה־געלד און חברה־קדישה הוצאות; מיר קומען ענדליך דאָרט, וואו מיר בעלאַנגען און אונזער געשריי איז נאַריש.

איז איבערהויפּט כדאי די מיה און מאַטערנים, דער קאַמפּף מיט די שטירמישע וועלען פון לעבען, וויסענדיג, אַז די צייט איז שטאַרקער פון אונז?

„מיר שלאָגען פאַליעס
אין אייערע כוואַליעס
און איהר טראָגט זיי אוועק”...

יאַ, „איהר טראָגט זיי אַוועק” מיט׳ן שטראָם, מיר פערצאַמען אייער וועג מיט הופּה־שטאַנגען און מיט וויעגען, איהר ווילדע כוואַליעס פון דעם אייביג־רוישענ־דען לעבענס־ים, און איהר רייסט זיי אוים ווי קיינמאַל ניט געווען, דאָס גאַנצע לעבען זעהט אוים ווי דעם טוידט

אויף להכעיס. אַן אייביגע רייצעניש צווישען בראָך־שטוהל און טהרה־שטיבעל.
— מזל־טוב! שרייט איינער.
— ברוך דיין אמת! — דער אַנדערער.
לויות און כשר־טענץ בעגעגענען זיך.

אַן ערד־ציטערנים אין איטאַליען.
אָט וואָס דער גרויסער לאַנדסמאַן פון די פערשלונ־גענע איטאַליענער קרבנות, גיאַקאָמאָ לעאָפּאַרדי, זאָגט אין זיין געדיכט „צו זיך אַליין”:

„נו, מעגסטו רוהען אויף אייביג,
מיין מידיג הארץ! פערשוואונדען
איז די לעצטע נארעריי,
איך האָב אומזיסט נאָך איהר געגאַרט.
זי איז אוועק. איך פיהל
די האָפנונג פערלעשט זיך,
דער וואונש נאָך דעם בעטרוג־שפּיעל.
אויף אייביג רוה! ס׳איז ניט כדאי,
דאָס לעבען איז ניט ווערטה
דעם קלאַפּען פון דיין דופק;
דאָס גאַנצע טרויעריגע „זיין”
דעם קלאַנג פון דיינע זיפצען.
דאָס לעבען איז נאָר עקעל
און ביטערקייט, ניט מעהר,
און קויט די ערד.

נו, רוה אצינד! פערצווייפעל
צום לעצטען מאָל!
דער שיקזאל גיט דעם מענשען
ניט ווייטער ווי צו שטארבען.
גענוג! פער׳מיאוס זיך אליין,
די נאטור, די בעהאלט׳נע מאכט,
דעם פינסטערען, פערשאָלט׳נעם וועבען,
וואָס שאפט נאָר יאָמער און געוויין
און רק פון אונזער שאָדען טראכט
און פון די נישטינקייט פון לעבען״.

אָבער לעאָפּאַרדי איז געוועזן אַ פּעסימיסט, די וועלט פערצווייפעלט ניט. ווען דער מענש שלינגט מיט דער נשמה דעם רייץ פון שעהנקייט, ווען זיינע געפיהלען שווימען אין אַ ים פון צויבערהאַפטע אָפּערא־מעלאָדיען איז איהם דאָס לעבען ניט „עקעל״ און די ערד ניט „קויט״. פון די חן־גריבעלאך פון זיין געליעבטע זויגט ער הימעללוסט, אין דעם שמייכעל פון זיין קינד זעהט ער די אונשטערבליכקייט און דורך זיין „קדיש״ איז ער מתקן נשמות. ניט נאָר לעבען די לעבעדיגע, נאָר אפילו די טוידטע זיינען ניט געשטאָרבען.

אָט אַזוי וויל דאָס די נאַטור.

„דער מלאך המות שעכט
און בלייבט גערעכט״.

עס דאַרף אַזוי זיין, מען מוז דאָס פערגעסן.
אַן ערד־ציטערנים אין איטאַליען.

דער טוידט האָט איבערגעמאַכט די לאַנדקאַרטע. מיט זיינע ביינערנע הענד האָט ער אָבגעווישט אַ שטיק געאָגראַפיע, וואָס דאָס קאָכיגע לעבען האָט פערצייכענט. בערג זיינען געוואָרען טהאָלען און טהאָלען בערג, איין איברקעהרענים אין דער נאַטור.

דאָך דאָס וועט זיך אַלץ פערגעסן.

דער פּאָעט פון דער צוקונפט וועט בעזינגען די נייע בערג און די נייע טהאָלען און דער מאַהלער וועט זיי אָבמאַהלע׳ן מיט די שענסטע פארבען. די וועלט וועט לעזען די ליעדער און בעוואונדערען די לאַנדשאפטען, ניט וויסענדיג, אַז זי פרעהט זיך מיט קברים.

דער מענש איז געבאָרען צו פערגעסן. זיין לעבען איז אַ קייט פון ענטוישונגען, ער איז געוואָהנט גענאַרט און בערויבט צו ווערען. פון וויעג ביז דעם קבר ציהט זיך זיין פערלוסט. ווען זיינע האָפנונגען מיט איהם צוזאַמען פערליערען זיך און ווערען אויסגעוועבט פּאַוואָליע און לעפעל־ווייז; ווען זיין שיקזאַל בע׳גנב׳עט איהם מטבע נאָך מטבע, הינטער ארום, מיט די לייכטקייט פון אַן אַלטען, געאיבטען און דורכגעטריבענעם קעשעניק, דאַן בעמערקט ער כמעט גאָר ניט זיין שאדען און איז נאָך אָפּט גליקליך אין זיינע אונגליקען. נאָר ווען דער בעטרוג קומט האַסטיג, מיט איין מאָל; אלע נאַרערייען פון לעבען פערוויקלען זיך אין אַ האַרטען קנויט און דערלאַנגען איהם אין מח; ווען דער בייזער מזל שטעלט זיך

איהם פנים אל פנים מיט אַ האַק ווי אַ גזלן, דער טעות און די אונגליקען קומען ניט מעהר ווי דורך אַ לייקע, נאָר עמערווייז, „ענגראַ“, אין „האָלסייל“ — דאַן ווערט ער איבערראַשט און שרייט אויס פערצווייפעלט.

מיט ערשטוינענדע התפעלות, גליווערענדיג פאַר דעם שאָטען פון אונזערע אונענדליכע נישטיגקייט לעזען מיר די חורבן־בשורות פון יענעם לאַנד, וואו די מענשליכע גאונות שטעהט אויפ'ן גיפפעל פון בעוואונדערונג, דאָך, וואָס זיינען מיר אַזוי נתפעל? מיר זיינען אַלע קאַנדידאַטען פון בית־עולם, עס ציטערט אונטער אונז אַלעמען די ערד.

געבענשט איז דער מלאך פון שכחה. זיין היפנאָטישער שנעל אונטער'ן ליפ איז די איינציגע סגולה פאַר אַלע ציטערנישען.

סצענעס אין די בערג

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָב איך מיט צוויי פריינד געמאַכט אַ רייזע איבער די סאוטה־וועסטערן קעטסקילס נאָך דער פיצענאָנציקער שטעדטעלע פאַרקסוויל.

מיין כונה איז געווען אַ דאָפּעלטע: ערשטענס צו בעטראַכטען די הערליכע נאַטור פון יענע ערטער און געניסען די קרעפטיגענדע לופט, וואָס איז אַזוי נויטיג פאַר מיין געזונד, און צווייטענס — צו זעהן די פערשיעדענע אידישע פאַרם־געגענדען, וועלכע ליעגען אין די וואונדערפולע טהאָלען.

מיר האָבען ניט געמאַכט די רייזע אין דעם האָטעל'ס אָטאָמאָביל, זאָנדערן אין אַן איינפאַכע פאַרמער בריטשקע, וואָס האָט אויסגעזעהן מעהר ווי אַ פּראָסטער וואָגען. מיר האָבען געוואָלט, אַז די זאַך זאָל אויסזעהן מעהר נאַטירליך און די זעהר ניט־שמעקעדיגע שטיק ציוויליזאַציע זאָל ניט שטערען דעם נשמה־פרישען ריח, וואָס וועהט פון די אור־אַלטע בערג פון סאָלליוואַן קאָונטי. אגב האָבען מיר מורא געהאַט זיך אָנצוטרויען דעם מלאך־המות, אַז ער זאָל אונז פיהרען.

אונזער פוהרמאן איז געווען אן אלטער, קריסטליכער פארמער, וואס האט זיך געהאדעוועט אין די „מאונטיינס" און האט געוואוסט יעדער שטעג צווישען די געווילדען.

מיר זיינען אריבערגעפאהרען דעם בעריהמטען „פארק מאונטיין", דעם פארק בארג, וועלכער אטהעמט נאך מיט דעם אור־שטאף פון די מעשי בראשית.

אן ערהאבענע ערנסטקייט האט אונז דורכגעדרונגען דורך אלע גליעדער. אפילו די פערד האבען אזוי ווי מיט א כיון אנגעהויבען צו געהן גאנץ פאמעלאך, טריט אין טריט, כדי צו געבען אונז די מעגליכקייט צו זעהן גאט'ס וואונדער אין דער אבגעזונדערטער נאטור.

מיר האבען ניט גערעדט, מיר האבען געשוויגען. ווערטער וואלטען דארט געווען א חילול השם. איך האב זאגאר מורא געהאט הויך צו אטהעמען, אום ניט צו שטערען די געטליכע רוהע, וואס האט געשוועבט ארום אונז.

מיר האבען געזעהן גאט, מיר האבען איהם געפיהלט, מיר האבען איהם פערשטאנען...

יא, מיר האבען געשוויגען און האבען זיך נאר געדריקט די הענד פונקט ווי אריינצודריקען אונזערע געפיהלען איינע די אנדערע אין די הענד אריין; אין די בלוטען; אין די נשמות. וואס מיר האבען געפיהלט איז געבליעבען א געהיימניס, אזוי ווי די בעשאפונג פון די בערג. מיר ווילען דאס קיינמאל ניט דערצעהלען, מיר קענען דאס ניט דערצעהלען, דען ווי גיך מיר זיינן אראב אין טהאל האבען מיר דאס פערגעסען...

מיר זיינען דורכגעפאהרען דעם איינזאמען מעלאנ־

כאליש־אפטימיסטישען, שמאלען, געדאנקען־ברייטען וועג פון די בערג. פון ביידע זייטען זיינען געשטאנען דורות, יאהרהונדערטע און האבען אונז ערנסט און שארף אנגעגלאצט.

דאס זיינען געווען מעכטיגע בוימער, דער שטעמפעל פון אייביגקייט איז געווען איינגעדריקט אין זייערע גיגאנטישע לייבער און דער שאטען פון פערלארענע וועלטען האט גערוהט אן זייערע צווייגען.

פון צייט צו צייט האט זיך געהערט דער קול פון אן אונבעקאנטען פויגעל. ער האט אונז עפעס דערצעהלט, ער האט אונז מגלה סוד געווען, נאר ווער האט איהם פערשטאנען? פלוצלונג פלעגט זיך דערהערען א שארך צווישען די געדיכטענים און באלד נאך א שארך, פונקט ווי גייסטער וואלטען זיך געשפיעלט אין בעהעלטענים. וואס דארט איז געווען ווייס איך נאך ביז היינטיגען טאג ניט.

— וואס פאר א וואונדערליכע געגענד דאס איז, האט פלוצלונג דער פארמער בעמערקט זיך ווענדענדיג צו אונז — איך בין אפילו אין די מקומות געבארען געווארען, דאך ווען איך קום דא, ערשיינט דאס מיר אלץ ניי און אינטערעסאנט.

מיר האבען זיך האסטיג אויפגעכאפט ווי פון א זאנדערבארען חלום, אדער אזוי ווי איינער וואלט מפסיק געווען אין שוהל אין מיטען שמונה־עשרה... מיר האבען אויף דעם אלטען פאראיבעל געהאט, וואס ער איז בעגאנגען אזא עבירה. „גאט זאל איהם מוחל זיין", האב

איך אַטראַכט געטאָן און האָב זיך ווידער פערטיעפט, פער'דבק'עט אין הייליגע רעיונות און האָב געפיהלט ווי איך האָב עליות נשמה. מיין גייסט האָט זיך צונויפגעגאָסען מיט דעם טיעפען שווייגען פון די פעלזען און האָט זיך פערוועבט אין אַ געטרוימטען „שמע ישראל"...

— מיר האָבען נאָך ניט דערגרייכט דעם שפּיץ, האָט דער פּאַרמער ווידער אונטערבראָכען, אָט ערשט קומען מיר אויפ'ן רעכטען קאָפּ פון באַרג. מען קען פון דאַנען זעהן אויף צעהנדליגע מיילען ווייט, נאָר די בוימער פערשטעלען. דאָס שענסטע וועט אָבער זיין ווען מיר וועלען אַראָבפאָהרען פון באַרג אין טהאָל.

איך האָב מעהר ניט געטרוימט.

דער וואָגען האָט גענומען געהן אַלץ העכער און העכער אַרויף, די פערד האָבען זיך אָנגעהויבען אָבשפּאַרען אויף די הינטערשטע פיס און מיר האָבען דערפיהלט ווי מיר הענגען אין דער לופטען. עס האָט אויסגעזעהן ווי מיר וואָלטען אַריינגעפאָהרען אין די וואָלקען. שרעק און וואונדער זיינען אונז בעפאַלען. מיינע נערווען האָבען געציטערט ווי אין פיעבער; אָט דאַכט זיך פאַלען מיר הינטערווערלאך ארונטער אין אָבגרונד, עס וועט פון אונז קיין זכר ניט בלייבען.

ענדליך האָבען מיר דערגרייכט די קרוין פון „פּאַרק מאַונטיין". אַ נייע נאַטור, אַ יונגער, פרישער הימעל, אַנדערע בוימער און אַן אַנדער לופט. אַ קיהלער ווינטעל האָט געוועהט און געגלעט די צאַרט־פיהלענדע פּלאַנצען, און פערבלאָנדזשענדיג צום וועג האָט ער אונז גע־

קיהלט און געפּעכערט. אַ ים מיט יונגע בוימעלאך דורכגעשטריפּט מיט ווילדע בלומעלאך האָבען זיך ענטפּלעקט פאַר אונז. דערביי איז געשטאַנען אַן אַלטער הוילער, איינגעבויגענער בוים מיט איין איינציגען ארונטערהענגענדען צווייג. ער האָט אויסגעזעהן ווי אַן אַלטער יאַדושליווער דרדקה מלמד מיט'ן קאַנטשיק איז'ן האַנד אין אַ חדר פון אלף־בית אינגלאך...

אַביסעל ווייטער איז דאָס הויל. אַ שטיק נאַקעטע באַרג ווי יעצט אַרויס פון מוטער־לייב. אָט שטעהט אַן איינזאַמער דוב אַרומגעוויקעלט מיט די וואָרצלען פון אַן אויסגעריסענע סאָסנע, וועלכע דער דונער האָט מן הסתם אויסגעפליקט, לויפענדיג איבער די בערג. די אַרומגעדרעהטע וואָרצלען ארום דעם פעסגוען דוב זעהען אויס ווי רצועות פון תפילין, דער בוים שטעהט פאַרטראַכט געגען הימעל, ער דאַוונט ביחידות...

פאָהרענדיג ווייטער האָבען מיר דערזעהן אַ הילצערנע, בויפעליגע פּאַרם־הייזעל צווישען פעלזען. אַן אַלטער, הויכער מאַן מיט אַ גרייז־גרויע לאַנגע באָרד ביז איבער דער ברוסט, איז נאָכגעגאַנגען אַ באָרוועסער נאָך אַ משונה־גרויסען אָקס, וואָס האָט זיך געפיטערט צווישען די ווילדע קוסטען. דער אַלטער, באָרוועסער ריעז האָט אויסגעזעהן ווי דער גייסט פון די בערג, אָדער ווי משיח, וועלכער פיטערט דעם שור־הבר פאַר די צדיקים לעתיד לבא...

אונזער פוהרמאַן האָט אונז אָבער געזאָגט, אַז דער אַלטער איז אַ פּאַרמער, אַז ער איז געווען אַמאָל אַ זעל־

נער אין אַמעריקאַ'ס בירגער־קריעג און אַז ער קריעגט אַ פּענסיע פון דער רעגיערונג און לעבט דאָ איינער אַליין ווי אַ נזיר.

— ער איז געווען אַ העלד דער אַלטער, האָט דער פוהרמאַן פאַרטגעזעצט, ער האָט עטליכע מעדאַלען פאַר בראַווקייט. נעבען דער דאָזיגער הייזעל ליעגען זיין ווייב און זיין טאָכטער, ביידע זיינען זיי געשטאָרבען אין איין טאָג. ער וול דאָ אויך שטאַרבען.

מיר זיינען דערווייל אַלץ לאַנגזאַם און האַלב־זיכער געפאָהרען בארג אַראָב, זיך דערנעהענטערענדיג צו פּאַרקסוויל. דאָס אַרונטערפאָהרען איז געווען שוידערענד־ערהאַבען. פון ביידע זייטען וועג, טיעף אַראָב אַזוי ווי אין אַ תהום, האָבען זיך אויסגעשפּרייט צויבערפולע לאַנדשאַפטען — מיט פּרעכטיגע הייזער, מיט פעטע, פיין־קולטיווירטע פעלדער. דער וועג, אויף וועלכען עס קענען זיך קוים, קוים אויסקערעווען צוויי שמאָלע וועגענער, האָט געפיהרט דורך אימת מות. די טהאָלען פון ביידע זייטען האָבען געשווינדעלט פאַר די אויגען. די פערד האָבען אונז געפיהרט גלייך אין תהום אַריין, ווען זיי זאָלען זיך חלילה אַ גליטש טאָן, פאַלען מיר אַרונטער און ווערען צוריבען אויף שטויב.

מיר זיינען געפאָהרען דורך מדבריות, וואו די נאַטור איז נאָך אַזוי ווילד, יונג און ניי ווי זי וואָלט יעצט אַרויס פון בעשעפערס הענד. אָבער פון די טהאָלען האָט ארויפגעשמייכעלט דער וואַכענדער געניוס פון מענשליכע אַרבייט. די פעלדער זיינען געווען בעמייסטערט פון געאיב־

טע הענד. מאַנכע פון די שענע הייזער בעלאַנגען צו אידען, דאָס זיינען כשר'ע האָטעלען. ווינטער האָבען די אייגענטהימער אַנדערע געשעפטען אין ניו יאָרק.

— אָט די אַלע פּלעצער זיינען צום פערקויפען, האָט דער אַלטער פאַרמער בעמערקט.

— וואָס איז דער מעהר, האָב איך איהם געפרעגט, איז דאָס לאַנד שלעכט?

— חלילה, האָט ער געענטפערט, — דאָס זיינען אידישע פאַרמס, געקויפט געוואָרען בלויז פאַר ספּעקולאַציע.

אויף אַ ווילע האָבען זיך די טהאָלען פערלאָרען פון אונזער בליק און מיר האָבען דערזעהן אַ ווילדע שרעקענס־פולע וויזע. די שפּיציגע, גרויע פעלזען, וואָס האָבען אַרויסגעשטאַרט פון דר'ערד האָבען אויסגעוויעזען ווי הוילע, מענשליכע שאַרבענס. דער טהאָל האָט פאַרגעשטעלט מיט זיך דעם „עמק יהושפט“, וואו עס וועלען אַמאָל גע'משפט ווערען די פעלקער... אַ ים מיט בוימער אַלטע און יונגע זיינען געלעגען אויסגעצויגען אין פערשיעדענע ריכטונגען, פונקט ווי אַן עולם וואָלט געפאַלען כורעים. איבער דיעזער וויזע איז אומגעפלויגען אַ זעלטענער פויגעל אַרויסלאָזענדיג אַלע ווילע אַ הייזעריגען קרעכץ (ווי אַ בעל מוסף, וואָס ענדיגט דאַוונען נעילה...)

אָבער אויך אָט די סצענע זיינען מיר פאַרבייגעפאָהרען און זיינען ענדליך געקומען אין פּאַרקסוויל.

אויפ'ן וועג

(איינדריקע).

ווינטער אדער זומער, מען פיהלט זיך ערפרישט ווען מען פערבייט די ענגע שטאדט אויף דער פרייער נאטור. הערליך זיינען די אפענע פעלדער אפילו ווען זיי זיינען פערשנעעט. דער הוילער בארג האט מעהר צויבער ווי די געפארבטע הויז מיט גאלדענע שילדען.

שען איז צו זעהען ווי די קראה טרייסעלט אב די זילבערנע ברעקלאך פון איהרע שווארצע פליגעל אויף א בארהאפטיגע ווערבע.

די נאטור איז מאיעסטעטיש אין איהר ווינטער־פאלאסט ווי אין איהרע זומערדיגע לוסטגערטנער. אויף איהר ווייסען בעזילבערטען מאנטעל שוועבט א הייליגע ערנסטקייט, פונקט ווי אויף איהרע גרינע, פלאטערענדע בענדער שמייכעלט א זינגענדער חלום.

איך האב אויף די פעלדער ניט שפאציערט. דער אייזערנער טרוים, וואס הייסט „שנעל־צוג“ איז דאס מיט מיר געפלויגען איבער בערג און טהאלען, וועלדער, פעלדער, וואסערען און לאנקעס. נאך באלטימאר האט ער מיך געטראגען.

ווי א רוח האט ער געשוועבט, דער מלאך הגואל־מלאך המות, דער שנעל־צוג. מיט א קרעכץ איז ער אריבער א בריק, מיט א סאפ — אדורכגעדרישט א וואלד. זומער וואלט ער צושראקען די סטאדעס אויף דער פאשע, א בוהאי וואלט אויפגעשפרונגען און געבריקעוועט איבער די בערג, די קאלב וואלט זיך ארונטערגערוקט אונטער דער צושראקענער מוטער, שוואלבען וואלטען פון זייערע נעסטען אנטלאפען; יעצט אבער האט ער קיינעם ניט געשטערט.

קיין פליגעלע האט פון א בוים ניט ארויסגעפלאטערט. אויסער מיין אייגען הארץ האט זיך קיינער ניט אויפגערעגט און א חוץ מיין פאנטאזיע האט זיך קיינער איבער די בערג ניט געיאגט. די טיעפע שטלקייט פון דער פערשלאפענער נאטור האט מיך בעגייסטערט. אין די נעמטען פון מיין מח האט דאס אנגעפאנגען צו פיפצען: די פויגלאך האבען זיך דארט ריהרען גענומען...

אין דער בלומענצייט וואלטען זיי זיך אויפגעכאפט און ארויסגעלאפען אין דער ווייטער נאטור, יעצט אבער האבען זיי בלויז געשעפצעט פון שלאף, און האבען זיך פאמעלאך געטוליעט אין זייערע אייגענע פעדערען, אזוי ווי זיי וואלטען זיך איבערגעקעהרט פון איין זייט אויף די אנדערע.

געפלויגען איז דער מאגישער פערד פון דער ציוויליזאציע מיט א פייער, אבער מיינע רעיונות זיינען א סך פלינקער געוועזן. איך בין געקומען נאך באלטימאר א סך

פריהער ווי מיין שנעל־צוג. ווען דער קאָנדוקטאָר האָט נאָך ערשט אויסגעשריען „טרענטאָן!“ בין איך שוין לאַנג געווען אויף אַן אָרט.

אָבער ניט בלויז פ א ר ו י ס זיינען מיינע געדאַנקען געפלויגען, נאָר אין אַ רגע האָבען זיי זיך געפונען דאָ, דאָרט און אומעטום. איך האָב געקוקט דורך דעם פענסטער פון מיין וואַגאָן אויף די שטילע, ניט־געשטערטע פאַרם־הייזער מיט זייערע שטאַלען, שאַיערען, שפּאַיכלערס און היהנער שטיבלאַך אַרום. אַ הימעלשער שלום און אַ הייליגע מנוחה איז געווען אויסגעגאָסען אויף זיי. מיט אַ בעל הבית׳ישע רוהיגקייט, מיט אַ הרחבה האָט זיך דער רויך געצויגען דורך די קוימענס פון די הייזער, פּונקט ווי דער לאַנגזאַם ארויסגעפּאָפטער ליולקע־רויך פון אַ טערקישען פּאַשאַ, ווען ער רויכערט טרוימענדיג פון זיין געשטאָרבענע צוליימאַ...

דער רויך האָט זיך ניט געאיילט, ווייל אין קיך האָט זיך די גוטע פאַרמער פרוי ניט געאיילט און אין הויז האָט זיך דער פאַרמער ניט געאיילט. דער ווינטער איז פערזאָרגט. די גוטהערציגע פעלד, וועלכע ליעגט יעצט און שלאָפט, האָט בעצאָהלט דעם אַרבייטער פאַר זיין אַרבייט, און ער קען זיך נעהמען מעהר צייט צום לעבען. אָנצושעפּען קרעפטען פאַר דעם קומענדען פריהלינג.

און געגאַנגען איז זיך דער רויך פריי וואו ער האָט געוואָלט, קיינער איז איהם אין וועג ניט געשטאַנען, ער האָט זיך געלייגט אין דער ליינג און אין דער ברייט און האָט זיך פערלאָרען אין דער שטומער גערוימקייט פון

הימעל און ערד, פערלאָרען מיט אַ ברכה; דאָס האָב איך איהם געבענשט...

גלייך אָבער האָט זיך מיין געדאַנקען בליק אַוועקגעפליעגעלט אין שטאָדט צו דעם נערוועזען רויך פון דער פאַבריק, וועלכער טראָגט אין זיך דעם האוך פון פערוועלקטע הערצער און צו דעם פיבערהאַפטען, קראַנקען רויך פון דער טענעמענט הויז. איך האָב אין די דאָזיגע רויכען דערזעהען דעם אונגליקליכען לעבען פון דער אָרעמער גאַס.

אין דער טענעמענט הויז שטעהט די בלייכע ארבייטער פרוי און יאָגט זיך מאַכען דעם קאַרגען איבערבייסען צו דער צייט. דאָס קינד וויינט, דער מאַן איילט זיך, דער אויווען רויכערט. זי בלאָזט אריין איהר קורצען אָטהעם אין דעם פייער ער זאָל גיכער ברענען...

ביי דעם גיהנום־אויווען פון פאַבריק שטעהט דער פערשוויצטער פייער־מאַן און קאָרמעט די פלאַמען מיט גאַנצע טונען קוילען. דער רויך זעצט מיט אַ בראַנד דורך דעם לאַנגען קוימען וואָס זעהט אויס ווי אַן ארויסגעשטעקטע צונג געגען הימעל...

זיי טראָגען זיך אָט די דאָזיגע רויכען אין דער לופטען. ווי געשפּענסטער שפּרייטען זיי זיך איבער דער וועלט און זיי פערשווינדען מיט אַ פלוך; מיין נשמה פערשילט זיי.

אַזוי לויפט דער שנעל־צוג און עס לויפען די רעיונות איבער מענשען און זאַכען און אידעען און ניט ווילענדיג

שלאָגען זיי זיך אָב אָן די גרויסע אַפאָנסען, וואָס ציהען זיך, מיט קאַרגע אונטערברעכונגען, דעם גאַנצען וועג פון ניו־יאָרק ביז באַלטימאָר. די אַנאָנסען זיינען פערשיעדענע און אויף פערשיעדענע ערטער און אַרטען זיינען זיי אויפגעשריבען, אויף פּלאַנקענס, אויף גרויסע ברעטער, אויף בוימער, אויף שטיינער, אויף פאַרם־הייזער און פאַרמער שטאַלען.

די אַנאָנסען זיינען געמאַכט פאַר די אייזען באַהן־פאָהרער. די פּאַסאַזשירען זאָלען קוקען דורך די פענסטער און לעזען. און מען קען ניט לייקענען אַן אַנאָנסע אין פרייען פעלד לאָקט מעהר אָן ווי אַ אויסגעהאַנגענער שילד אין שטאָדט. דאָס אויג קוקט אין דער פרייער וועלט אַריין, די בליקען שלינגען מיט אַ זשעדנעקייט יעדער בוים און יעדער בערגעל, מיט איינמאָל ערשיינט אַן אַנאָנסע פון לעבער פּילען, נירען פּראָשקעס, ציראָפּ פאַר אויסגעקראָכענע האָר און סגולות פאַר שלעכטע מאָגענס א. ז. וו. רפואות פאַר קינדער, פאַר ווייבער און פאַר מענער און מערקווירדיג, אַט די אַלע זאַבעבאָנעס זיינען נאָר גוט פאַר שטאָדט לייט... דער פאַרמער, אויף וועמעס פּלאַנקען אָדער שטאַל דאָס איז אויפגעשריעבען, דאַרף דאָס פונקט ווי דער פּלאַנקען, אָדער דער שטאַל.

דער מענש וואָס בעוועגט זיך שטענדיג אין דער פרייער לופט, ביי געזונדע אַרבייט דאַרף ניט קיין מאָגען־פּולווער, און קיין מערידען־זאַלב. זיין געדערים־פאַבריק אַרבייט רעגעלמעסיג, זיינע לונגען שעפּפען דעם פרישען ריח פון די פעלדער און זיינע צייהן ווערען ניט קאַליע

פון געקינסטעלטע שפּייזען. זיינע מאכלים זיינען געזונדע, זיין וואַסער איז ריין, זיין מילך קאָנקורירט ניט מיט'ן ברונים, זיין פוטער איז ניט קיין פּאַראַדי אויף חלב און זיינע קעז איז ניט געמישט מיט קרייד. זיין שפּייז און זיין געטראַנק זיינען נאַטירליך, זיין אַרבייט — מענשליך, און זיין שלאָף — זיס.

פאַר אונז אַנאָנסירט מען דאָס אַט די אַלע פּאַטענט רעצעפּטען, פאַר אונז אָבטרעניגע פון דער נאַטור. דער אָקס און דער פערד און דער פאַרמער דאַרפען דאָס ניט. געזונד און קרעפטיג איז דער וואַלד, זיינע בוימער וואַקסען, דער דוב קריעגט ניט קיין לעבער־קראַנקהייט, דער באַרג — קיין דיספּעפּסי; די קרעניצע — קיין קאַיך־הוסט, און געזונד איז דער מענש, וואָס חבר'ט זיך מיט זיי. אויף אַן אָרט זיצט ער, דער מענש, דער נאַטירליכער מענש, אויף אַן אָרט, גלייך ווי דער דוב און דער באַרג, און דער טייך.

איין שנעל־צוג לויפט נאָך באַלטימאָר און ווייטער, און אַ צווייטער — צוריק נאָך ניו יאָרק און פון ניו יאָרק אין טויזענד אַנדערע שטעדט און שטעדטלעך און דערפער. פאָהרענדיג שלאָפט ער, שלאָפענדיג עסט ער, עסענדיג לעזט ער און לעזענדיג ווערט ער אויפגערעגט דער האַבון, דער שטאָדט־מענש, דער מענש פון שטאָדט, דער אפיקורס פון אמת'ן לעבען, דער חכם, וואָס זוכט אַ גאָט אויסער דער נאַטור און זינגט הללויה'ס צו אַ פאַלשער ציוויליזאַציע; דער רענעגאַט, וואָס פערלאַנגט אַ תקומה

אין דעם לאַגער פון זיינע פיזישע און גייסטיגע שונאים: די פאַבריק, די באַנק, די קראָם, דער פעדלער מאַרק און די מוזיק האָל...

„באַלטימאָר!... באַלטימאָר!"

איך האָב גענומען מיין פעקל און בין אוועק אין שטאָדט...

קאטאלאג
פון די
אינטערנאַציאָנאַלע ביבליאָטהעק

	פרייז
פיליפ קראַנץ, קולטור געשיכטע, 3 בענדער, געבונדען, יעדער באַנד	.75
" " פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן, געבונדען	1.00
" " אַמעריקאַ פאַר קאָלומבוס, געבונדען	.50
" " יציאת מצרים, פאַפּיער	.15
" " וואָס הייסט נאַציאָן	.10
לעבענס-בעשרייבונגען פון בעריהמטע מענער. אַ זאַמלונג פון ביאָגראַפיעס פון די גרעסטע דענקער, פאָעטען און שריפטשטעלער פון דער אַלטער און נייער צייט, אין 3 בענדער, געבונדען, יעדער	1.25
מאָרים ראָזענפעלד, שריפטען, 1טער סעט, באַנד 1, געבונדען	1.00
" " " " " " 2 "	1.00
" " " " " " 3 "	1.00
" נייע שריפטען 2טער סעט, באַנד 4, געבונדען	1.25
" " " " " " 5 "	1.25
" " " " " " 6 "	1.25

	פרייז
ד. פינסקי, ערצעהלונגען, 2 בענדער, געבונדען, יעדער באַנד	.75
" איזיק שעפטעל, דראמא	.15
דר. קאספע, מעכאַניקע	.10
" " כעמיע	.15
" " אַסטראָנאָמיע	.15
יהואש, געזאַמעלטע ליעדער, געבונדען	1.00
י. גאָרדין, ערצעהלונגען, געבונדען	.75
" " סאפפהא	.25
" " גאָט, מענש און טייפעל	.25
" " אלישע בן אבויה	.15
" " דער אונבעקאַנטער	.20
" " די אמת'ע קראַפט	.20
מאקסים גאָרקי, ערצעהלונגען	.15
" " אינטערוויוס	.15
ליעוו טאָלסטאָי, איינציגער מיטעל	.5
" " פאַטריאָטיזמוס און רעגירונג	.5
" " צום ארבייטער פאָלק	.15
דר. ח. זשיטלאָווסקי, דער סאָציאַליזם און די נאַציאָנאַלע פראַגע	.40
ז. ליבין, געקליבענע סקיצען, געבונדען	.75
מ. באראנאָוו, דער מענש און די נאַטור	.10
לעאָפ. קאמפף, פאַר'ן שטורם, דראמא	.20
הענריק איבסען, די גייסטער "	.20
„קניאז פאטיאמקין"	.20
דר. ש. פעסקין, סטרייקס	.5

	פרייז
רזשאהן סטוארט מילל, פרייהייט, איבערזעצט אויס דעם ענגלישען אָריגינאַל מיט אַ ביאָגראַפיע פון פּערפאַ-סער, פון דר. י. א. מעריסאָן, מיט אַן הקדמה פון דר. ח. זשיטלאָווסקי, געבונדען	.75
דר. פאול עלטצבאכער, דער אַנאַרכיזם, איבערזעצט פון דר. י. א. מעריסאָן, געבונדען	1.00
מיכל קאפלאַן, גהעטאָ-קלאַנגען	.25

פאלגענדע ווערק ווערען פערפערטיגט צום דרוק:

א פאלשטענדיגע אויסגאבע פון י. ל. פרץ'ס שריפטען

דר. ח. זשיטלאווסקי'ס שריפטען

ליעסינג'ס געזאמעלטע ליעדער

יודישע פאלקס-ליעדער געזאמעלט פון י. ל. כהן

דער מטורף, דראמא אין 4 אקטען, פון יעקב גארדין

ל. טאלסטאי'ס די שקלאפעריי פון אונזער צייט

" " דער סוף פון דער הייניגער וועלט

" " די אויפשטעלונג פון גיהנם

" " וועגען דער געזעלשאפטליכער בעוועגונג אין רוסלאנד

" " תחית המתים

היינעס געדיכטע, איבערזעצט פון ד. פינסקי

געקליעבענע ערצעהלונגען פון גיואי דע מאפאסאן, איבערזעצט פון י. ענטין

אדרעסירען:

The International Library Pub. Co.

102 & 104 W. 38th ST.

NEW YORK.